

VAPAUDEN KIRJA

EINO LEINO

VAPAUDEN KIRJA

RUNOVALIKOIMA

„SIELLÄ ON VAPAUDEN HAAVEILO
HAIKEIN,
MISSÄ SEN PUOLESTA TAISTO ON
VAIKEIN.“

HELSINGISSÄ 1918
KUSTANNUSOSAKE YHTIÖ KIRJA

Helsingissä 1918

K. F. Puromiehen Kirjapaino O.-Y.

Maaliskuun mietteitä v. 1918.

Ajanlehden kääntyessä, entisen passiivisen vastarintamme muuttuessa aktiiviseksi, jo parikymmentä vuotta kestäneen oikeustaistelumme vaihtuessa todelliseksi, suureksi, pyhäksi vapaustaisteluksi, lienee syytä palauttaa mieliin tuon pitkän murroskauden eri vaiheita ja varsinkin sitä suomalaisen kansansielun kehitystä, joka näinä vuosina on meissä ja meidän ympärillämme tapahtunut.

Mikä oli Suomen kansallishengetär vielä parikymmentä vuotta sitten?

Nuori, viaton Aino-neiti tai metsien Telervo, joka huhuili karjojaan. Mikä on se nyt? Onneton Niobe, joka turhaan koettaa suojata lapsiaan salliman rankaisevilta vasaamoilta, tai unissakäyjä lady Macbeth, jonka aivoissa kulkevat vain veriset kauhunkuvat.

Elämme Suomen historian huippukohtaa. Kaikki tämän kansan voimat, hyvät ja pahat, kaikki sen verissä vuosisadasta vuosisataan kypsyneet ominaisuudet ja katsantokannat, kunnot ja kunnottomuudet näyttävät nyt, ajan ankaran hengettären niitä koskiessa, kuin kivi hiili tuleen leimahtaneen.

Epäilemättä on se Herran viha. Epäilemättä on se kuluttava tuli, jota ei välttä kukaan ja josta kansamme on käypä hoitamaan historiallista tehtäväänsä parempana, jalompana ja puhtaampana, ensi kerran isäntänä oman ortensa alla.

Kuin miekka tunkee tämä taistelo kaiken kansan lävitse. Sillä totisesti tätä sotaa »valkean» ja »punaisen» Suomen välillä ei käydä ainoastaan meidän ulkopuolellamme, ei vain Karjalan metsissä tai Pohjanmaan lakeuksilla, sitä käydään myöskin kunkin meidän sieluisamme ja sydämissämme.

Sielläkin taistelevat valon ja pimeyden valat, samoin kuin ne ovat taistelleet kautta kansamme historian ja jo sen esihistoriallisena aikana Kalevalassa.

Mutta samalla käydään täällä myöskin suurta, henkistä ja aineellista, aseetonta ja aseellista maailmantaisteloä idän ja lännen välillä, suon hengen ja graniitin hengen välillä, ihmisen

alkuperäisten vaistojen ja ylemmän, ohjaavan, järjestävän järjen välillä, josta jälkimmäinen varmaan on voittajana suoriutuva.

Mutta milloin? Kuinka kauan on kestävä tämä verinen tilinteko? Miten paljon täytyy tämän poloisen heimon kärsiä siitä orjanmerkistä, jonka Jumala kaikkivaltias nähtävästi on sen otsaan piirtänyt sen ensimmäisestä veljesmurhasta saakka, jolla se jo luomisen aamussa maat ja taivaat kauhistutti?

Sillä Kain, joka surmasi veljensä Abelin, oli kaikesta päättäen *suomalainen!*

Kummako, jos olivat suomalaisia Untamot ja Kalervot, ihmekö, jos Kullervon synkkä taru on suomalaisinta suurtaidetta, mitä on kyennyt milloinkaan luomaan tämän heimon henki? Omamme olet, »sinisukka Äijön lapsi»! Mutta hirmuinen sinä olet eikä sinua muut voi rakastaa kuin äitisi, joka sinut on synnyttänyt, ja joku joukosta ehkä, joka tuntee noiden samojen turmiollisten voimien omassa povessaan temmeltävän.

Mutta Pohjola? Mutta Kalevalan uroot? Kaikki ovat yhtyneet sinun syyllisen pääsi menoksi. Ja sinä *menet* perikatoon, sillä *niin täytyy käydä*, että valkeus voittaisi ja korkeampi tahto sinun kummullasi riemuitsisi.

Sinä et kelpaa elämään. Sinä kelpaat vain runo=aiheeksi, vain sankariksi Suomen suu=rimpaan murhenäytelmään.

Sinä kuulut sinne alhaalle. »Syvällepäin, maahanpäin, pois päin, tummaan, synkkään, pimeään, pahaan», kuten Nietzsche sanoo. Em=mekä me kuitenkaan voi kieltää sinulta ikuista, katkeamatonta verensidettämme, hirmuista, kamalaa, kohtalokasta yhteenkuuluvaisuut=tamme.

Ei kukaan tämän kansan lapsi. Ei kukaan, jonka elämä on vain hänen yö=syntyisen ja hänen päivä=syntyisen puolensa hellittämätöntä, perivihaista velisurmaa.

»Kansankavaltajia?» Niinkuin me sillä siitä pääsisimme! Niinkuin ei kansankavallus olisi aina hiipinyt tämän heimon kanta=päillä!

»Sala=ampujia?» Niinkuin ei kautta kan=samme historian Joukahainen olisi aina ampu=nut Väinämöistä, sulkanuoli aina suhissut juuri maan parhaita päitä kohti!

Jospa tämä edes olisi viimeinen kerta!

Kyllä, meidän eläessämme. Kyllä, ehkä jäl=leen sadoiksi vuosiksi, tuhansiksi vuoksiksi, mutta ei viimeinen kerta. *Sillä tämä kansa tunnetaan siitä, että se kavaltaa, ja tämän*

heimon henki siitä, että se pettää isänmaansa ja tekee liiton vaikka pimeyden herran kanssa, jos se vain siten luulee voivansa kostaa niille, jotka ovat sitä korkeammat ja valoisammat.

Tämä kansa ei siedä mitään eikä ketään itseään suurempaa. Se on taituri vihassa eikä rakkaudessa, sillä se ei voi rakastaa muita kuin itseään ja omasukuista. Jos minulle viimeisellä hetkelläni sanotaan, että tällä niemellä asuu kansa, joka ei ole velisurmainen, ei sala-vihainen, ei naapurikateinen, niin silloin voin minä hyvällä syyllä silmäni ummistaakin, sillä silloin tiedän minä, *että Suomen kansa on kuollut*, eikä minua eikä meitä muita tarvita enää. Silloin asuu vieras heimo siellä, jonka kanssa ei minulla eikä minun runoudellani ole enää mitään tekemistä.

Ja jos minä kuulisin joskus koko tämän yhtä velisurmaisen maailmansodan päätyttyä, jossakin toisessa, onnellisemmassa olomuodossa, että oli maanpäällä enää vain viimeinen ihmispari, mutta nyt ei ole enää kuin yksi ihminen, omassa autiossa, mitattomassa, epäverrannollisessa suuruudessaan, niin varmaan hymyilisin vain katkerasti ja kuiskaisin hiljaa: *»Hän on suomalainen».*

Enkä erehtyisi.

Kirjoitin marraskuun »punaisen viikon» päätyttyä: »Tämän kansan sielussa asuu villipeto, joka irralle ja itsenäiseksi päästyään voi käydä vaaralliseksi myös ihmiskunnan yleiselle kulttuurille, mikäli sitä on sen kápälien ulottuvissa».

Nyt se pääsi! Nyt se itsenäistyi! Ja nyt se raivoaa kuin villipeto ja tuhoaa kaikki mielettömässä, punaista näkevässä murhanhimossaan.

Kirjoitan tätä unettomana, ahdistavana yönä, jolloin pahaenteiset laukaukset yksinäisiltä kaupunginkaduilta korvaani pamahtelevat ja kukaties kuinka monen vapauden marttyyrin tai rauhallisen kansalaisen veri jälleen Suomen kuutamaisia hankia kostuttaa. Olen miettinyt tätä näinä pitkinä, loputtomina päivinä, näinä verkkaan vierivinä, alituisen ja yksitoikkoisen kauhun viikkoina, siksi kuin olen tuntenut itseni idiootiksi ja viimeinenkin järjellinen ajatus on aivoissani seisahtunut. Ja samalla olen aivan erikoisessa määrässä tuntenut tämän heimon henkisen läsnäolon.

Sillä onhan tämä hulluutta! Onhan tämä täydellisintä tylsämielisyyttä, sitä samaa, mikä Gallèn-Kallelan »Velisurmaajan» silmästä meitä vastaan niin outona ja omasukuisena tuijottaa.

Mitä oli marraskuun »punainen viikko» tähän verrattuna? Vain pieni yhteisharjoitus, vain viaton paraati ennen ratkaisevaa taiteloa . . .

Jotakin tehdäkseni ja toteuttaakseni jo vuosi sitten aikomaani suunnitelmaa, olen haalinut käsille joukon vanhoja runokokoelmiani, varsinkin niitä, joissa luulen nyt päättymäisillään olevan ajanjakson selvimmin kuvastuvan. Työ on koneellista, mutta ainoa, mitä voin tehdä nykyään. Tahdon niiden avulla tämän *Vapauden kirjan* puitteissa antaa kuvan kansamme valtiollisesta kamppaelusta viimeisen parinkymmenen vuoden vierissä ja samalla siitä muutoksesta, mikä sillä aikaa on sen sielussa ja meidän käsityksessämme siitä tapahtunut.

Sekin on osa sitä sisäistä kansallista tilin- tekoa, johon tämä aika on näiden rivien kirjoittajan, samoin kuin epäilemättä kunkin meistä pakottanut.

Ne ovat vain erään aikalaisen pieniä reuna- muistutuksia, siihen toiseen ja suurempaan tuomiokirjaan, jota isänmaan ja maailman ajantieto kerran on pitävä näistä vuosista, näistä päivistä, viikoista ja kuukausista. Eikä vain ajantieto, vaan myöskin runous, sillä jos

onkin totta, että »maailmanhistoria on maailmantuomiota», on vielä enemmän totta, että maailmanrunous tuomitsee historiinkin. Niin korkea ei ole tämän kirjan tarkoitus. Se tahoo vain palauttaa mieliin, mistä me pari vuosikymmentä sitten lähdimme tähän tullaksemme, mitä me olemme matkallamme kokeneet ja minkä henkisen taipaleen tällä välin suorittaneet.

Ja tästä eteenpäin? Olkoon Ajatar meille edes hiukan armollisempi!

Helsingissä, 15. III. 18.

Eino Leino.

I

Tyyne myrskyn edellä

Kevätkantaatti.

Terve päivä pohjolahan,
terve Suomehen suvinen aika,
terve lepikot lehtimään,
kullan kähköset helkkymään,
terve lämpimät lounatuulet,
lemmen tuulet
tuoksumaan,
veet sinertämähän,
maat vihertämähän,
taivahan auteret tanhuamaan!

Paistaos armahin aurinko,
hellitä hempeä huomen!
Pitkä, pitkä on pohjan yö,
kolkko on talvi Suomen.

Kauan kattanut korpia on
 härmän ja hämärän vyö,
 kauan on kuura
 peittänyt maan,
 kauan on huura
 huokunut mielihin hallaa vaan —
 paistaos armahin aurinko,
 hellitä hempeä pouta,
 että lähtisi sydänten jää
 ja sulais rintojen routa.

Suo jo lämpeni, sula on maa.
 Joutukaa
 kyntäjät vakoja luomaan,
 vakoja suoria vapauden,
 uria uusia aatteen
 halki harmajan suomaan!
 Joutukaa, joutukaa
 kylväjät siementä tuomaan,
 tietojen kylvöjä,
 taitojen kylvöjä
 kyntäjän uutehen uomaan!
 Kyntäkää, kylväkää,
 toukojen, toivojen aika on tääl!
 Toivehet milloin toteutuu,
 milloin halla ne syö.

Nyt on Suomen toukokuu,
nyt on kynnön ja kylvön työ,
leikkuu, korjuu, kaikki muu
jäähköhön Herran huomaan!

Rakas on taaton raatama pelto,
makea maammon leipoma leipä,
kova on vierahan maan kamara,
karvas kakku äitipuolen.

Kauan Suomeni pettua söi,
almuja aneli teillä,
muruja liikoja muukalaisen
kerjäsi kyynleillä.

Mut kerran loppuvi kerjuu
ja vieraan viiltävä herjuu,
taas Suomen selkä nousta saa,
tää kansa päänsä kohottaa,
on tähkivä Väinön vilja,
on kasvava Kalevan laiho,
ja poistuva maasta on leivän puute
ja vierahan viljan kaiho.

Ei voimoa puutu pelto
 ja väkevä, musta on multa,
 kun taivas antavi sadetta vaan
 ja lämpöä päivän kulta.

Ja Jumala armonpaistettaan
 on Suomenmaalle suova,
 sen nostava orahat aaltoamaan
 ja laihot laajat luova,
 ja soipa on sorea laulu
 yli peltojen mustan mullan —
 kyntäjille, kylväjille,
 kylmän vainion vakoajille.

Mut tyyni on kansojen surma,
 ei myrsky, ei tuulispää.
 On aurinko toukojen turma,
 jos kauan kestävi kaunis sää.
 Poudan poika on velttous,
 tyynen tyttö on saasta,
 mut ukkonen ilmoja puhdistaa
 ja tappaa tauteja maasta.

Ja idästä nouseva pilvi on
 ja kaakosta kamala lonka,

mi taivahan lientävi
 myrskysäin
 ja jylisten rientävi
 Suomea päin
 mustana niinkuin muuri.
 Ja synkkä on yö
 ja ukkonen vyöryvi, salamat lyö
 ja maassa on murhe suuri.

On meillä loihtu
 ja laulun lunnas
 ja kieli joustava,
 norja lie,
 siin' on noustava
 kukkakunнас,
 siin' on soihtu
 ja siin' on tie.

Ja jälkeen yön ja ukkosen
 taas taivas seijastuu
 ja helmaan Suomen järvien
 taas päivä heijastuu,
 jo riemua soi pyhä syntymämaa,
 runo Suomen vuossadan raikahtaa,
 ja kautta kumpujen, vuorten
 helavalkeat leimuaa!

1896.

Kun kello seisoo —

Tää kansa on kuin kaupunki,
min torninkello seisovi,
ja aikaa kysymähän niin
nyt kaikki juoksee naapuriin.

Ja toisen kello edistää
ja toisen jälkeen ihan jää
ja kaikki toimet nurin käy,
kun ajan johtajaa ei näy.

Jos tääll' ois *mies*, jos yksikin,
niin itse nousis tornihin
ja neron oikeudella hän
sen kellon vetäis käymähän.

Ja virkkais: »Näin on aika maan!»
Ja oman päänsä mukaan vaan

hän ajan kellon asettais —
ja kaikki uskoa sen sais!

Mut mies se viipyy, viipyy vaan,
ja yhä seisoo kello maan
ja kaikki toimet nurin käy,
kun ajan johtajaa ei näy.

1896.

Nuorten usko.

Näin unta, että oli suuri maa,
mi päivän alla aaltos vainioina
ja nurmet nuoret taivaanrannan taa
ne kukki kunnahina, laaksoloina.

Näin unta, että virroin vaahtosuin
maan kaiken halki kaikui kevään valta
ja virran vieret tuoksui tuomipuuin
ja savut armaat nousi puiden alta.

Näin unta, että rauhanmajoissaan
siell' asui suuri, suora, ylväs kansa,
niin kuulu kunniastaan, tarmostaan
ja vapaa, terve, täysi tavoiltansa.

Sen kansan aatos tulta salamoi,
sen tunne tuoksui suvi-aamun lailla,

mut kiurun lempenä sen kieli soi
ja mieli päilyi niinkuin kaste mailla.

Ja maassa siinä laulu sääsi lain
ja taito hallitsi ja tieto johti
ja tuomioita jakoi tunto vain
ja sääli syytöksien ponnet pohti.

Ja ihmis-arvo oli usko maan
ja oma sydän oli kirkko kunkin
ja Luoja oli luodun hyve vaan
ja työt ne rukoili, ei messut munkin.

Näin unta, että oli suuri maa
ja maata suurta asui suuri kansa.
Se maa se oli niinkuin Suomenmaa,
sen kansan nimi soi kuin Suomen kansa.

Näin unta, että päältä tämän maan
nous maailmalle uuden aamun rusko;
Sen sinne nuoret nosti voimallaan —
ja nuorten voima oli nuorten usko.

1896.

Esisuomalaisia kuvia.

1.

Nimetön niemi.

Kerran illalla Kalevan kansa
saapui niemehen nimettömään,
matkan vaikean vaivoistansa
yöpyi rannalle lepäjämään,
sytytti savunsa saarelmalle,
tulensa niemyen nenähän toi,
levitti lehviä kuusten alle,
louhten lomahan majansa loi.

Vaan kun aamulla päiväyt koitti
valaen vesille kultiaan,
kummun kuudessa peippo soitti,
kukahti kähkönen oksallaan,
silloinpa heraksi heltyi mielet,

sulipa hymyhyn partasuut,
silloin helkähti sydänten kielet,
humahti laaksojen laulupuut.

Juuri kaivaten maata moista
lähteneet oli kulkemaan
tuolta he Aasian alkukoista,
otava, aurinko oppinaan:
maata kaivaten, kussa senki
luonto luontoa omaa ois,
kussa Kalevan heimon henki
korven honkien humussa sois.

Kohta tietäjä lyylin laittoi,
saneli pyhäksi salmen suun,
kummun kuusesta oksat taittoi,
julisti vuorella jumalan puun,
lepikön aitasi hiiden haaksi,
asuma-ahoksi vainajain,
nimitti niemyen *Suomenmaaksi*
Ukolle uhreja teurastain.

Näinp' on riemulla Kalevan kansa
tuhanten järvien maahan jäi,

aneli onnea Ahdiltansa,
 palui palkkoja metsältä,
 saarten salmihin verkot heitti,
 syvälle korpehen vipunsa vei,
 paaden kourussa kalansa keitti,
 kaupin tuntenut kaluja ei.

Vaan kun iltasin kumpuloilla
 päivän laskua katseltiin
 taikka erässä nuotioilla
 otavan sarvia outeltiin,
 silloinpa helisi kannelkielet,
 kautta kumpujen soitot soi,
 silloin sankarit vakaamielet
 sormet sormien lomihin loi.

Silloin loihtuja, laulelmoita
 partahuulilta humisi vaan,
 alkusyntyjä syviä noita,
 peruja kansojen kehtomaan,
 Vipusen virsiä, satuja Sammon,
 lovessa-käyntejä loihtijain,
 kuvia kummia Kalman kammon,
 ituja Tuonelan tutkelmain.

Luonnon lapsena kasvoi kansa,
 nukkui honkien huountaan,
 uneksi uudesta onnestansa,
 heräsi aaltojen loiskinaan:
 huuhtia raaten, kaskia kaaten
 voimoa elämän nisistä joi,
 metsän Mielikin povella maaten
 luonnon luottehet kuulla voi.

Siellä, suojana hongan juuri
 taivon tähtöset päällä pään,
 kasvoi Suomen sukuni suuri,
 yleni henki heimon tään.
 Kuuhut kulki taivahalla
 kuusten lomitse kurkistain,
 kansa kasusi kuusten alla,
 poimi hetkien helyjä vain.

2.

Suur-Suomi.

Koittipa vihdoin Väinämön aika,
 Suomeni sankari-aika,
 tietojen, taitojen, taikojen aika,

laulujen, urhojen aika,
 jolloin suur' oli Suomen valta,
 laaja laulun ja soiton maa,
 Vienan päältä ja Valdain alta
 Suvannon suurten vetten taa,
 jolloin Suomeni kansa sorja
 ollut ei lännen, ei kaakon orja,
 jolloin Kalevan kalpa löi
 ja leimusi tietäjän taika.

Kauas valliten merta kahta
 Perman purret kulki,
 kauas kaartaan Pohjanlahta
 Kainuu satamat sulki,
 loitos Karjalan kannel kaikui,
 kauas kantoi Jäämin jous,
 Taara-huutoja rannat raikui,
 missä Yösalon purret sous:
 silloin suur' oli Suomen kansa,
 Suomen leijona voimassansa,
 silloin heimoni kunniaa
 koko Pohjola julisti julki.

Josp' ois astunut silloin miesi,
 kansani yhtehen tuonut,

temmannut miekkasi, rastinut tiesi,
valtasi vaajat luonut!
Josp' ois Väinämö harmaapäinen
silloin tarttunut valtikkaan
taikka lähtenyt Lemminkäinen
sukunsa suurena kulkemaan,
noussut heimonsa herttuaksi,
veljeskansojen kaitsijaksi,
Väinän rannoilta Ruijan suulle
torvien soida suonut!

Vaan ei kutsua kuullut kansa,
kaikunut torven tahti,
Väinämö soitteli kanneltansa,
impiä ajeli Ahti,
eip' on astunut silloin miestä
Suomen onnea ohjaamaan,
kansa ei tietänyt Kalevan tiestä,
veli ei tuntenut veikkoaan:
Perman rannalle Norja nousi,
Väinän virtoja vieras sousi,
Kainuun hautasi kansojen yö —
vaipui heimoni mahti.

Käkö kukkui kultarinta, tammet haastoi hil-
 jakseen,
 meri aaltos vaaran alla, päivä paistoi päällä
 veen . . .

Silloin nousi outo purje ulko=ulapalta,
 laiva kohti Suomen saarta laski lännen alta,
 urhot tuota ensin luuli allin ampujaksi,
 naiset kaupin haahdeksi ja saksan haljakaksi.

Katsottihin, kaivattihin, niin jo nousi toi-
 nen,
 nousi kolmas, nousi neljäs purje yhdenmoi-
 nen,
 vaan kun koko taivon ranta välkkyi val-
 kealta,
 silloin ties he vainolaisen tulleen lännen
 alta.

Silloin vanha vaiti jäi ja lakkas laulu nuoren,
 kotihinsa kansa riensi päältä Päivävuoren,
 kohta joka kukkulalta vainoliekit nousi,
 kautta suurten Suomen vetten sotapurret sousi.

Saapui kansa Auran suulle, poikki Pohjan
 tiestä,
 saapui sata jousikättä, tuhat miekkamiestä,
 mutta taakse taistokentän, Päivän kukkulalle,
 nousi Suomen suuret noidot suurten puiden
 alle.

Päivä näin kun vuotettiin, niin jo vieno ilta
 saattoi luokse lännen laivat taivon rantehilta,
 nousi Ruotsi rantamalle, nousi rautarinnoin,
 läksi länsi taistelohon, länsi uskoninnoin.

Jop' on jouset jännittyi ja suihki sulkanuolet,
 päivä peittyi vasamoihin, yöhön Pohjan puolet:
 Lappi laaja katsomahan kaaloi tuota kummaa,
 Turja kaikki kammostui jo talven yötä tummaa.

Iski mies jo miestä, miekka vasten miek-
 kaa,
 kalskui kalpa, raikui rauta, huuhtoi hurme
 hiekkaa,
 silloin valkes Pohjan yö jo säilän säihkyn-
 nästä,
 revontulten roihun näki Lappi etelästä.

Harveta jo Ruotsin joukot alkoi sieltä täältä —
 silloin nousi outo lieska Päivävaaran päältä.

Kuinka lie se syttynytkin? Liekö loihtijalta
 kipunainen kirvonnutkin tulustaulan alta,
 vaiko — niinkuin kansa kertoo kirkon legen-
 dasta —
 Ukon uhripuuhun iski liekki taivahasta.

Kuinka lie! Mut kauhu valtas Suomen
 miesten mielet,
 kun he huomas vaaran päältä tuimat tulen
 kielet,
 kauhu hiipi kalvan päihin, tunki miesten
 tarmoon:
 toiset pyrki pakohon ja toiset turvas armoon.

Näinpä loppui taisto suuri, taisto Väinön
 taian,
 näinpä päättyi päivä armas, päivä Väinön
 aian.

Eikä soihtu sammunut viel' ollut iltaruskon,
 kun jo Suomi Kupittaalla otti uuden uskon.

Legenda.

Kun Herra ynnä Pyhä Pietari
ne merta, maata muinoin matkasi,
niin kerrotaan, he kesä-illan tullen
myös saivat Suomenmaalle siunatullen.

He alle istahtivat koivupuun,
mi kasvoi kaltahalla salmensuun,
ja tavan mukaan pikku toraan jälleen
he joutuivat. Sen Pietar' alkoi tälleen:

»Oi Herra, mille maalle jouduttiin!
Mi kansa, köykkyselkä, köyhä niin!
Maa karu, kallioinen, pellot pienet,
ei muuta hedelmää kuin marjat, sienet!»

Mut Herra hiljaksen vain hymyili:
»Voi olla, maa on karu, kylmäki,
ja vilja kasvaa voisi vikkelämmiin,
mut kansa, sen on sydän kaunis, lämmin».

Näin lausui Herra hymyi hiljaksen.
Ja katso! Kumma hohde peitti veen,
suo kuivi, korpi kaatui, metsä aukes
ja vainioilta roudan valta raukes.

Pois Herra kulki kanssa Pietarin.
Mut kerrotaan: kun illoin kesäisin
sa istut koivun alle, on kuin täällä
viel' liikkuis Herran hymy vetten päällä.

1897.

Taiteemme.

Olkohon taiteemme niinkuin tammi,
tuuhealehtinen, lempeä puu,
olkohon niinkuin kartanon koivu,
varjoisa, vilpas, juurella jonka
maamiehen murheet unhottuu.

Olkohon taiteemme niinkuin meri,
syvä, mut päilyvä pinnaltaan,
olkohon niinkuin kunnahan lähde,
vuoresta tullut, vuoresta viepä,
kantava laaksohon kauneuttaan.

Olkohon taiteemme niinkuin taivas,
siintävä, soiluva, tähtinen, sees,
olkohon niinkuin nouseva päivä
metsien päällä, järvien päällä,
kun sinä kaiutat kantelees!

1897.

Ajan vanki.

Viel' onko se ruoho vihreää
mun koppini ulkopuolla,
oi, vieläkö lainehet sinertää
ja vieläkö lintuset visertää
kuin ennen, kun lauloin tuolla? —
Tuo, ihmiset oi, mulle virkkakaa!

Viel' onko se elämä ennallaan
mun koppini ulkopuolla,
viel' onko se elossa onni maan,
sitä vieläkö ihmiset ajaa vaan
kuin ennen, kun ajelin tuolla? —
Tuo, ihmiset oi, mulle virkkakaa!

Viel' ovatko nuoret ne nuoria
mun koppini ulkopuolla

ja vieläkö maass' on vuoria
 ja tahtooko vielä ne taistella
 kuin ennen, kun taistelin tuolla? —
 Tuo, ihmiset oi, mulle virkkakaa!

Ne vieläkö uskovat, toivoivat
 mun koppini ulkopuolla
 ja vieläkö elää unelmat
 ja vieläkö liput ne liehuvat
 kuin ennen, kun uneksin tuolla? —
 Tuo, ihmiset oi, mulle virkkakaa!

Kaikk' onhan se kaunista, kauniimpaa,
 kuin ennen ulkona tuolla?
 Ja vangin tyrmä se valkeaa
 ja siintää taivas ja kukkii maa
 mun koppini sisäpuolla —
 ja vangin kantelo kajahtaa.

Soi, helise, kantelo vapauden,
 soi heille ulkona tuolla,
 punat nosta poskihin nuorien,
 sytä uskoa sankarisydänten
 unen kaunihin eestä kuolla —
 jos kaikki vielä on ennallaan.

Mut miksi on kaikki niin hiljaisaa
mun koppini ulkopuolla?
Miks kuule en orhien hirnuntaa?
Vai oliko kaikki se unta vaan?
Niin aika on vangin kuolla —
ja vaieta vangin kanteleen.

1897.

Me kasvamme.

Me kasvamme kansana, nuorina,
sen vahteina seisten
suorina,
me kylvämme haavehin kummut ja haat,
valon miekoilla valkaisten Väinölän maat —
tule, Väinö, niin porteista peisten
läpi lehtojes astua saat.

Me kasvamme Kalevan juuresta,
me laulamme maasta
suuresta,
sen kutsuen kuulujen kunniaan
ajan puhtaamman puolesta taistelemaan,
että peittäis ei petos, saasta
ikilaaksoja laulujen maan.

Me voitamme miekoin ja kantelein,
 me kiistaamme taiteen
 tanterein,
 ja tulkohon talvet ne tuiskuun ja jäin,
 me seisomme vastassa seppelepäin,
 me aitaamme kauneuden kaiteen
 tuhatjärvien turvaksi näin.

Me olemme pikkunen kansa vaan,
 meit' tenhota ei saa
 ansa maan,
 ei kullat, ei valtojen vaunut nuo,
 on meidän vain taivahan vahvuus tuo,
 min kiitosta kiuruset veisaa,
 min armoa ves'sade suo.

Me seisomme yksin päällä maan,
 meill' on tämä ranta
 täällä vaan,
 jos meidän ei suuresti silmämme nää,
 sydän kuumasti lyö, äly välky kuin jää,
 me vyörymme niinkuin santa,
 kun saapuvi myrskyjen sää.

Meill' onhan niin paljon yhteistä.
Miks riidellä oraan
lyhteistä?
Tää aika on armoton, aatteheton.
Kuka tietää, ken laihomme leikkaava on?
Mut sortua saa ne ei soraan,
ei raakuuden rauniohon!

1898.

Gladstonen haudalla.

Kansat muut jo muistostansa haudan oli
heittäneet,
seppeleillä, kukkavöillä kummun pyhän
peittäneet,
jonka liki liikkui henki vuosisadan san-
karin,
heikon turva, pöyhkän pelko, vastuun aate
ankarin.

Oli viikot vierinehet, kulkenehet kesä-
kuut,
omiss' arkiaskareissaan taasen toimi kansat
muut,
liian kauan olikin jo peijaat pitkät kes-
täneet,
ihanteilla ikuisilla elämätä estäneet.

Kukin tarttui tarvistöihin. Aika kulki kul-
kuaan.

Mikä tuumi tullejansa, kuka kauppaliittojaan.
Mutta taivaan rantehilla meri jyskää, salamoi,
siellä ajan sankarille suuret kuolinkellot soi.

Siellä aallot miestä ahmaa, tykit tulta tuis-
kuttaa,
siellä surman suuret henget punahunnuin
huiskuttaa,
siellä voittaa voima yksin, voita aate, armo ei —
siellä saalis taattu, tietty myös on korppi-
kotkillei.

Haiskahtaa jo raadon haju. Herää hukat
hiipimään.
Hurme lämmin löyhkähtääpi, korpit koittaa
siipiään,
liikahtaa jo laivalinnat, asepatjat paukahtaa,
kiurunkielin, korpinmielin koht' on koko
mannermaa.

Silloin, katso, pohjan päältä haaksi merta
halkoilee,
kokan kääten koillisesta pursi pieni palkoilee,

juoksee kautta Juutinrauman, saapuu saareen
 Brittien,
 astuu rantaan aimo ukko, tuoden Suomen
 seppelen.

Ja hän haastaa, halliparta: »Kaaduit, saaren
 suora puu!
 Sua muistellessa multa murheet pienet unhot-
 tuu,
 haihtuu kotihuolet enkä tässä muista muuta kuin
 Sankarin, mi vapautta täytti töin ja saarnas suin.

Saarnas sanaa ihmisyyden, puhui puolta
 heikkojen,
 uskoi elin=unelmahan kaikkein pienten kan-
 sojen,
 joille niinkuin jokaiselle kaikuu käsky Jumalan:
 kasva, kartu, marjat omat kannan iloks maa=
 ilman!

Vapahasti taivaan tuulet hongikoissa hohisee,
 vapahasti valtamerten aallot aavaat kohisee,
 vapahasti lintu laulaa, nurmi nousee, lehto soi—
 ihminenkö yksin ilman vapautta nousta voi?

Näin sa kysyit, jalo vanhus. Siitä sua kii-
tämme,
siitä sua seppelöimme, kaikki pienet kansat
me.

Mutta parhaan kiitoksemme tuomme sulle
toimin, töin,
tuomme tietein, tuomme taitein, tuomme lau-
lun laaker'vöin.»

Noin hän haastoi, aimo airut. Ihan niinkuin
itsestään
toki siirtyi urhon sielu, maahan pieneen kään-
tyi pää,
näkyi pilvi pohjan päällä, uhkas Ukko yllä
veen,
ja hän hiljaa kädet risti vielä viime rukouk-
seen:

»Herra, suojaa Suomen rauha! Pilvet mus-
tat kulkevat,
oudot, synkät aavistukset miesten mielen sul-
kevat.
Mutta Suomen kansa turvaa turvahansa enti-
seen,
sanaan Suuriruhtinaansa, lakihin ja oikeuteen.

Luoja, kaitse Suomen lukko! Aik' on paha,
levoton.

Vaakalintuin liidellessä pääskyn onni pesäss'
on.

Vaan jos vaaran tullen vaatii valtaistuin, koti-
lies,

varmaan silloin vankkumatta seisoo joka Suo-
men mies.»

Kyynel kirkas silmän kasti. Ukko pyyh-
käs kyyneleen,

lykkäs purren lainehille, läksi kotimatalleen.

Vaikka aallot miestä ahmaa, vaikka mylvii
myrskysää,

rauhallisna Suomen heimo suurta merta vii-
lettää.

1898.

Päivän poika.

Oi, kuulkatte, kuinka se sykkäilee
tämä maa ja sen musta multa!
Oi, kuulkatte ääntä, mi kuiskailee
joka pellolta perkatulta!
Se ääni on suuri ja kaunis ja pyhä,
se ääni on kansamme kalleus yhä,
se kutsuvi työhön ja taistelohon
ja kauan jo kutsunut on.

Se on kansamme voima, mi kaikki voi,
kun suru oli leipänä Suomen,
se on kansamme henki, mi kaikki loi,
kun luotihin Suomen huomen;
se liikkuvi laineilla tuhanten vetten,
se kaikuvi kielistä kanteletten,
se lehdossa helkkää, se laaksossa soi,
sitä laps emon maidossa joi.

Se hetkeksi kohota pinnalta maan
 voi kylmiä ilmoja pakoon,
 mut siellä se voimia kokoo vaan
 ja siellä se kasvaa ja sakoo,
 ja kun sen on aika, se Ukkona soipi,
 myös sateena, tuulena tulla se voipi
 ja lakaista laaksot ja virrat ja maan.
 Koska, koska sen nähdä ma saan?

Koska saan minä nähdä Suomeni tään
 yheks, suureksi yhdistäyvän?
 Koska uskonsa voimalla nuorten ma nään
 ajan aaltoja astuen käyvän?
 Koska nään minä nousevan kansani rinnan,
 lapset yhdessä leikkivän töllin ja linnan,
 koska nään minä saapuvan sankarin sen,
 jota hengessä haaveilen?

Kun tyhmyys ja raakuus raukaisi maan,
 niin häntä, häntä ma uotin,
 ja unelmat muut jos ne murtui vaan,
 niin häneen, häneen ma luotin,
 olen uottanut häntä ma päivää ja yötä,
 ja paljon niin ollut jo hällä ois työtä,
 mut häntä uskon ja haaveilen
 ja lakkaa laulamast' en.

Mut viikot ne vierii ja vuodet ne käy,
yhä kaikki on ennallansa.

Yhä ei minun unteni urhoa näy
ja mieroä kerjää kansa.

Missä viivyt sa mies? Vai oisko se unta,
vai oisko se mennehen talvista lunta,
kun uskon ma Suomeni suuruuteen
ja sen kuntoon, kantelehen?

Ei, ei! Mulla on joku rinnassain,
siell' on eräs ääni, mi puhuu,
se uni ett'ei ole unta ain,
vaan kerran se huutaa ja huhuu,
minä tunnen sen suonissa, lihassa ja luissa,
minä kuulen sen tuulessa, ilmassa, puissa,
näen silmissä nuorten sen liekehtivän:
Hän on saapuva, sankari hän!

Hänen nimens' on päivä ja kansan koi
ja hän Suomemme suureksi nostaa,
hän maammonsa mahlat palkita voi
ja taattonsa kohlut kostaa.
Hän saapuva on kuni Väinämö uusi,
sen laulun on kuuleva koivu ja kuusi
ja Vellamon neiet ja metsä ja maa
yli aaltojen, aikojen taa.

Mitä meistä! Me kaikki soitamme
 vain kannelta katajaista.
 Se taide, joka ei hymyile,
 se ei ole taivahaista.
 Hän soittonsa koivusta soreasta vuolee,
 hän riemuiten elää ja riemuiten kuolee,
 häntä kantavi kämmenin kansa ja maa,
 hän kukkia antaa ja saa.

Tämä aika on aikoja etsinnän,
 ja aikoja valmistuksen,
 mut suurena, silloin kun saapuvi hän,
 lyö hetki sen lupauksen,
 mihin luotamme kuin ois se taivahan Herran,
 kun tänne hän kansamme johdatti kerran
 läpi myrskyjen, tundrojen, tuulien
 tuhatjärvien rannoillen.

Oi, kuulkatte, kuinka se sykkäilee
 tämä maa ja sen musta multa!
 Oi, kuulkatte ääntä, mi kuiskailee
 joka pelloilta perkatulta!
 Oi, nähkää sen kukkivat kummut ja saaret,
 sen aalloissa siintävän taivahan kaaret
 ja vierivät virrat ja vehreä maa —
 oi, nähkätte syntymämaa!

Se kansa, mi tänne ohjattiin,
 se ei ole hukkahan luotu,
 se kansa luotu on suurempiin,
 kelle kerran on maa tämä suotu;
 se luotihin kansaksi kantelon, laulun,
 ikikansaksi kauneuden, taltan ja taulun,
 ja kansaksi nousevan taitehen sen,
 jonka kuulemme kuiskehen.

Vuossata on jällehen vierähtänyt
 ja meriltä uusilta tuulee.
 Käy ajassa uusia aatteita nyt,
 ja kellä on korvat, se kuulee,
 se kuulevi puissa mahlojen juoksun,
 se tuntevi ilmassa ihanan tuoksun,
 mi kevättä kertoo ja ennustaa —
 oi, kuuntele syntymämaa!

Oi, kuuntele korvin avoimin
 ja aattele täysin aattein,
 oi, pukeu paitoihin puhtaihin
 ja valmistu juhlavaattein!
 Sun koittava, kansa, on sunnuntaisi —
 ja koittaa kyllä se kohta jo saisi,
 olet tarpeheks kyynelin kylpenyt.
 Hymyhuulinen olkosi nyt!

Luo silmäsi laajalti ympäri maan,
katso kauaksi länttä ja itää:
maa vaiti on, vartovi sankariaan,
aika seisoo ja lippua pitää.
Ken tohtivi temmata vuossadan vaatteen?
Ken tohtivi nostaa nousevan aatteen
ja korkeella kantaa ja lennättää?
Nouse, Suomi! Pystyhyn pää!

Nouse, Suomi, suurena, rynnistäin,
nouse vaaroilta, vaarojen alta,
nouse rannoilta järvien siintävään,
sinä sinisten toivojen valta!
Luo päältäsi pienten riitojen riehu
ja kasva ja kansojen lippuna liehu
ja näytä, mit' täällä pienikin voi,
kun suurta se unelmoi!

Näe unta kansojen keväästä
ja vapaudesta, mi koittaa,
näe unta uusista hyveistä
ja ihmistyöstä, mi voittaa,
näe unta, ett' tieto on voima ja pyhä,
mut voimankin yllä on rakkaus yhä
ja valo on valta, mi velvoittaa —
näe unia suuria, maa!

Eri lahjoja meille Luojamme soi,
 kuka paljon sai, kuka vähän,
 mut yhtä lahjakas olla voi
 kukin toistansa lempimähän.
 Ja muita jos enemp' on yhdelle suotu,
 se yksi muiden on suojaksi luotu
 ja avuksi veljien heikompain.
 Ole hyvä, oi kansani, ain!

Ole hyvä! Älä vastahan ärjäise,
 kun orpo pirttihiis astuu!
 Ole hyvä! Ja hymyllä lohduta se,
 kenen silmät kyynelin kastuu!
 Ei leivästä yksin vaimene suru,
 vaan antaos rikkaasta riemustas muru,
 vie joukkohon lastesi leikkiväin!
 Oman onnesi kartutat näin.

Se ilo, mi kasvavi murheesta,
 se yksin on oikea täällä,
 ja ethän, kansani kallis sa,
 ole kulkenut kukkien päällä,
 mut niin jos sa kestät onnesi uuden
 kuin kestit sa tuskan ja onnettomuuden,
 niin olet sa kansa, mi kaikki voi.
 Älä horju, Suomi oi!

1898.

Uudenvuoden iltana v. 1898.

Jo impyet sukivat suortuviaan
yön istuen peilien eessä
ja vartovat vaan,
uus vuosi kons' ajavi orhillaan
ja millainen mies on reessä.

Taas kirkonkellot kaikuu kaikkialla
ja kuuset palaa
ja siskot yhtyvät kuusten alla.
Nyt juhla maassa on, nyt lepää kansa
ja tinakauhoin
jo lapset valaa,
mit' tuova vuosi on tullessansa.

Ne valavat onnea vanhemmille,
ne uskovat uutta vuotta,

ja lasten leikkiä katsomahan
 jo vanhatkin siirtyvät suotta:
 kas, linnoja, torneja korkeita,
 tinakeihästä, kilpeä, miekkaa,
 kas, tuossahan laiva jo laineita käy,
 tääll' orhi jo polkevi hiekkaa.

Mut maa on synkkä ja yö on musta,
 ei kangastusta,
 ei valon välkettä taivahalla.

Nuorin lapsi kehdoissaan
 nukkuu unta ihanaa,
 äitikulta kurkistaa,
 viittaa isää katsomaan,
 isä hymyy, äiti myös.
 Lapsi, lauha olkoon yös!
 Ensi uunnavuonnasi
 ollos kahta vankempi.

Mut maa on synkkä ja yö on musta,
 ei kangastusta,
 ei valon välkettä taivahalla.
 On nuoret vaiti ja vanhat heikot

ja kaikkialla,
oi veikot, veikot,
vain tarmon puutetta, taantumusta.

Kun paras poljetaan ja tuhmuus ilkkuu
ja Väinön kansa
kun hehkuu himoistaan, ei innostansa,
kun veitset, kahvelit maassa kilkkuu
ja ruostuu miekat —
niin mistä laulaisi lauluniekat?

Oi, Suomen immet, uottakaa
te itsellenne miestä,
mi voisi maata vallita
ja pikku riidat piestä,
jost' oisi miestä maallekin
ja Suomellensa suurta —
oi, Suomen immet, uottakaa
te miestä Väinön juurta!

Oi, Suomen äidit, soutakaa
te meille sodan lasta,
niin ylvästä, niin ylpeää,
niin voitonvoimakasta,

mi säilän terän tempoais
ja nuorten lipun nostais —
oi, Suomen äidit, soutakaa
te lasta, joka kostais!

Oi, Suomen lapset, valakaa
te vanhemmille usko,
ett' takaa tinakeihästen
käy teräksisten rusko,
päiv' että päättyy häpeän,
uus alkaa aika kerran —
oi, Suomen lapset, valakaa
te meihin vaajat Herran!

Mut maa on synkkä ja yö on musta,
ei kangastusta,
ei valon välkettä taivahalla.

II

Helmikuun manifesti

Helsinki sumussa.

Sumu Suomenlahden päältä hiipii,
peittää kaupungin ja kadut, kirkot,
ilma myrkyllinen maata myöten
kulkee, vierii, suun ja keuhkot sulkee,
kansa astuu katuvieriänsä,
astuu hiljalleen ja hiljaa kuiskii:
tullut turman on ja taudin aika.

Yhä paisuu paksut myrkkypilvet,
rintaa outo paino ahdistaa pi,
usmaan uppos Nikolain jo kirkko,
sumu Säätytalon ukset sulki,
harja uljas Ritarhuoneen peittyi,
Senaatinkin seinät harmenevat,
Yliopisto vain yksin enää
sekä Suomen pankki paikoillaan on.

Eipäs! Onpa muutakin! Kas, vielä
 patsas seisoo Aleksander toisen,
 seisoo sumun kesken keisarvainaa
 kansan lempimänä, kaipaamana.
 Katso, oikeuden jalopeuran
 silmä kirkas sumun halki säihkyy,
 vielä leyhyy rauhan palmulehvä,
 lyyra helkkää sekä sirppi suihkii —
 kaikki Suomen, kaikki kansan eestä.

Kansa astuu katuvieriänsä,
 astuu toivoen ja toivein kuiskii.

Silloin torin halki askel kaikuu,
 askel marssivaisen asejoukon,
 tyyni, säännöllinen, raudanraskas,
 huudetaan: *smirnaa!* ja takit harmaat
 hetken häilähtää ja sumuun häipyä —
 sitten kaikki taas on ennallansa.

Kansa äänetönnä tuijottaapi,
 peittyä patsas Aleksander toisen.

17. II. 99.

Runoilija.

Yli Suomen purjehti pilvet,
lumi verhosi joka puun.
Yö selkes. Ja yhdeksästoista
se yö oli helmikuun.

Ja Pakkanen, Puhurin poika,
läks jäisestä linnastaan,
läks kädessä viikate käyrä,
rautaruojuet jaloissaan.

Ja kussa sen kolisi askel,
siinä ihmiset heräsi,
ja kussa sen viikate välkkyi,
siinä toivehet nukahti.

Läpi kylien, kaupunkienki
kävi Puhurin poikasen tie,
ja ollut ei tölviä maassa,
jossa silloin ei väristy lie.

Tuli tumman Tuonelan herra
myös mökkihin laulajan
ja laulaja silmänsä nosti:
Mitä täältä sä tahdotkaan?

Ei tääll' ole kukkia kevään,
ei toukoja, toivojakaan,
tääll' asuvi tuska ja nälkä
ja kurjuus ja köyhyys vaan.

Ei mull' ole äitiä, isää,
ei armasta, ystävää,
ja maa, jota lemmin ja lauloin,
mua kiljuen kivittää.

Tää kansa, min nostaa ma tahdoin
maan valtojen mainesehen,

mua polkevi, pilkkaa, tallaa —
haa, vielä mä kärsisin sen.

Mut katsele kansoa Suomen!
Maassa laulun ja kanteleen,
papit, piispat ohjia pitää,
pikku bismarckit hallitsee!

Ovat poissa jo vanhojen parhaat
ja ne, jotka jälellä on,
ne tomussa harmaassa seisoo
jo hyllyillä museon.

Ja nuoret, jotk' oli luotu
ajan nousevan armeijaks,
ne palkoista, arvoista haastaa,
miss' yhtehen tulevi kaks.

Haa, tumman Tuonelan herra!
Yli käykösi Kalevan maan,
lyö tomuksi linnat ja töllit,
että säästy ei ainoakaan.

Tää kansa ei viel' ole kypsä
 pää pystyssä käymähän,
 siks käydä sen köyryssä täytyy
 ja oppia ryömimähän.

Vasta koska sen ylitse kulkee
 sotavaunut sortajien,
 se ehkä jällehen muistaa,
 mihin määräsi Jumala sen.

Näin hurjana laulaja huusi,
 alas painoi hehkuvan pään.
 Mut Pakkanen seisoi ja hymyi
 vain hyisintä hymyään.

Mitä odotat vielä sä täällä?
 Miks luotani lähde et?
 Niin syvältä syöntäni viiltää
 sun silmäsi tuikkehet.

»En muuta ma viivy täällä,
 vain sanoa tahdoin ma sen:

Tuo kaikki, jot' toivotit juuri,
jo käynyt on totehen.»

Hän irvisti ikeniänsä
ja viittas vielä ja läks.
Mut laulajan poski lensi
niin kuoleman kelmeäks.

Ja oli kuin ois omat tuskat
nyt ollehet varjoja vaan,
sana yksi nyt vaan salamoinut:
Kaikk' edestä kansan ja maan!

Ja veri se pilkattu, lyöty,
se tallattu tomuhun,
nyt hymninä suurena hyrskyi:
Herra, suojaa maatani mun!

Herra, suojaa kansoa Suomen,
sen lakeja, lauluja sen!
Herra, suojaa sen äitien kieltä
ja mieltä sen lapsien!

On orjuus kauhea vieras,
se ei tule yksinään,
sen jäljissä käy petos, vilppi,
selän köyryys ja kumarrus pään.

Sen jäljissä käy rikos, rutsa
ja tuijotus toiveheton,
sen jäljissä käy tuhat turmaa —
Herra Suomea suojelkohon!

1899.

Suomen laululinnut.

Me laulamme laulua vapauden
sulon Suomemme taivahalla,
ja vaikka Suomi on suruinen
ja kansa on kaipuun alla,
me laulamme vaan, emme muuta me voi,
miten raitis on metsän tuuli,
miten rakas on taivahan vapaus, oi,
ken kerran sen kuiskehet kuuli.

Me olemme lintuja pieniä vaan,
mut suustamme Jumala puhuu,
Hän käskevi kansansa valvomaan,
kun turmion huuhkajat huhuu,
me lennämme, laulamme ilmoille,
missä piilevi petturi, konna,
mut sen maankuuluks me kiitämme,
joka vaarass' on vankkumatonna.

Me lennämme, laulamme ympäri maan,
 me lietsomme pyhää tulta,
 me istumme linnojen ikkunaan,
 joista kiiltävi päärlt ja kulta,
 maan mahtavilta me kysymme näin:
 »Laps Suomen, sulla on kansa,
 sit' oletko vienyt sa päivään päin
 vai tallannut tuskassansa?»

Me istumme vierelle opin tien,
 jota tietoviisahat astuu:
 »Muru anna, sen lohduks ma heille vien,
 joiden silmät nyt surusta kastuu.»
 Ja kyntäjän korvaan me kuiskimme:
 »Oi kynnä, oi ystävä, kynnä!
 On kuolohon tuomittu kansa se,
 jonk' aura on väsähtänynnä.»

Mut kuullessa impyten huokaavan
 suvilehdossa, leppien alla,
 me laulamme laulumme vienoimman:
 »Oi, impyten leppien alla,
 miks huokaat? Sulla on tehtävä myös,
 kas, tuho on kansasi nieltä,
 tytär Suomen, nouse jo, suuri on työs,
 sytä sulhossas sankarin mieltä!»

Ja nähdessä poikasen istuvan
liki liikkuvan virran laineen,
me laulamme laulumme uljaimman:
»Oi, kauniit on laakerit maineen!
Ovat sorjat ne umppuset unelmain,
mut sorjemmat tekojen tertut.
Käy, poikanen, poimi, ja haudallas ain
on laulava kevään kertut.»

Me veisaamme laulua vapauden,
me Herran tahtoa teemme,
ja soipa korvissa sortajien
öin, päivin on sävelemme,
se on ulvova niinkuin ukkonen,
se on kasvava kansan voimin,
ja kaikuva laulu on vapauden
täällä kerran töin sekä toimin!

1. III. 99.

Herran kansa.

Me suomalaisia olemme
ja suomalaisiks jäämme,
ken muuta meiltä tahtovi,
se erehtyyti suuresti,
me Suomen tavat pidämme
ja suomalaisen päämme.

Nää tavat suomalaisen on:
lain kuuliaisuus vankka,
työ, tyyneys, Luojaan luottamus
ja aina uusi uskallus,
kun tulee tuulet kohtalon
ja lankee sade rankka.

Tää kansa Herran kansa on,
on kansa kalliolla,

sill' onpi oma määränsä,
 tää kansa ei saa epäillä,
 vaan liitossaan kanss' auringon
 sen täytyy luja olla.

On tähtiin kirjoitettu se:
 jos tämä kansa kaatuu,
 niin kaatuu portti pohjolan
 ja esivahti Europan,
 jää soittamatta kantele
 ja laulun mahti maatuu.

Ei meidän töistä menneisyys,
 ei aikakirjat tiedä.
 Mit' tehty täällä suurint' on,
 se tehtiin Suomen peltohon,
 ja senkin uhkas synkkä syys
 jo usein meiltä viedä.

Mut kestävä on Suomen mies
 ja sitkeä sen selkä,
 ja harmaa vaikk' on pinta sen,
 niin sydän sill' on punainen
 ja punainen sen kotilies,
 ei pakkasta se pelkää.

Me emme usko aseisiin
 ja emme kalvan kahvaan,
 me uskomme vain aurahan
 ja kahteen kovaan kourahan,
 me uskomme vain sydämiin
 ja valon työhön vahvaan.

On kerran päivä koittava,
 kun Suomen suuruus tutaan,
 kun mitataan sen hurmehet
 ja luetaan sen kyynelet
 ja valtakuntain saleissa
 sen vuoksi kokoonnutaan.

Ja kerran lintu laulava
 on Suomen akkunalla:
 »Oi laske, laske tupahan,
 ma tiedän viestin vienoimman,
 jo Jumalall' on kunnia
 ja rauha maailmalla.»

Ja silloin Suomen enkeli
 on hymyilevä hiljaa,
 ja katso, musta multa se,

min katoi kansan kyynele
nyt helmastansa kantavi
vapauden kultaviljaa.

Oi, kuulkaa, eikö Suomellein
jo suihka rauhan siipi?
Ei, ei se vain ol' tuulonen.
Mut tullos, tuuli vapauden,
niin lauluin, huiluin, kantelein
sua Suomi tervehtiipi!

5. III. 99.

Äl' horju.

Äl' horju, suora Suomen mies,
isäisi polulta,
on raskas kantaa orjan ies
ja ruoska^hkatkera.

Et horjununna silloin sä,
kun maassa sota soi,
kun kylät seisoï kylminä
ja hurme huppeloi.

Vaan leivoit leivän pettuisen,
kun loppui rukihit,
ja koska puuttui aapinen,
sen puuhun leikkasit.

Ei kuollut kunto Suomenmaan —
se oisko kuollut nyt,
kun maa on vauras, valveillaan
ja kansa herännyt?

Ei koskaan! Sanat salamoi
mökistä mökkihin:
Se maa, min meille Herra soi
on meille rakkahin.

Se laki meille laatusin,
jonk' isät rakensi;
se kieli meille kallehin,
jonk' äiti opetti.

Ja katso, kansa yhtyvi
kuin vuori yhtehen:
ken tästä päästä tahtovi,
hän käyköön läpi sen!

Molok.

Käy kauhun huudahdus halki maan:
»Taas Molok vaativi uhrejaan!»

Molok on herra, Molok on mahti,
Molok on jumala Foinikian,
raudasta rakettu, hehkuva-helma,
suu suden, pää pedon kauhistavan,
taas kita Molokin ähkyy ja aukee,
taas sodan henget on hereillään,
lapsia tänne, pientä ja suurta —
Molok on, näättehän, nälissään!

Ja äidit ne lastansa hellemin
sydäntuskassa sulkevat sylihin:
»En antaa voi minä viimeistäni,
jään onneton orvoksi, yksinäni!»

Auta ei itku, auta ei parku,
 aika on Molokin armoton,
 taivas on outoja merkkejä täynnä,
 kuussa nyt kummia nähtynä on.
 Haa, miten korvessa huuhkaja huutaa,
 hyena hiipii ja shakaali käy!
 Tuokatte miestä ja neitoa nuorta —
 lapsiin nyt tyytyvän Molok ei näy!

Näin kansamme miehuus kuoleutuu —
 oi suuri, oi suuri on Molokin suu!

Ja rannoilla vaimojen valitus soi —
 mut vuorilta uusi jo koittavi koi.

Kansamme voima, kansamme mahla
 näin sodan uuniinko uhrattais?
 Taivahan merkit, kuuhuen taitat,
 meiltäkö mehumme ahmia sais?
 Ei, tämä kansa on nuori ja norja,
 kuolla ei tahdo, kun elää se voi,
 ei olla herra ja ei olla orja,
 vapaa se olla vain tahtovi, oi!

Ja huudot ne kulkee ja huudot ne käy,
mut vielä ei vapauden aamua näy.

Yhä Molokin yössä on kansa ja maa —
ja murhe se murtavi Foinikiaa!

10. IV. 99.

Myö kalliista henkesi!

Myö kalliista henkesi, nuori mies,
pian laantuvi elämän laine,
yli vuorien ylhiin käyköhön ties,
missä kukkivi kunnia, maine!
Kas, kotkat ne luotihin ilmojen teille
ja alppien ruusut ne kukkivi meille —
myö kalliista henkesi, nuori mies,
iankaikkinen ei ole aine!

Myö kallista henkesi, nuori mies,
jos vaativi syntymämaasi,
vain orjalle kova on kohtalon ies,
siks seiso kuin myrskyssä paasi!
Ja vaikkapa vihdoin sa sortuisitkin,
niin sortuos säilien kärkiä pitkin —
myö kalliista henkesi, nuori mies,
hyvin kaadut, jos kalpa sun kaasi!

Myö kalliista henkesi, nuori mies,
kun kuolema ylläsi häilyy,
kun ympäri suitsevi surman lies,
vain pelkuri pettää ja säilyy!
Kenties väkivalta on voittava kerta,
mut totta täss' ensin on vuotava verta —
myö kalliista henkesi, nuori mies,
vain kerran sun päiväsi päilyy!

1899.

Kansa kalliolla.

Tää kansa vakavanha on
kuin kallio.

Sen kalliolle Luoja loi,
se elää ja se kuolla voi
eest' esivallan, ruhtinaan
ja isiensä maan.

Tää kansa myrskyt seisovi
kuin kallio.

Sen onni vain on tyyni työ,
se ennen pettuleipää syö
maan vapaan, vaikka hallaisan,
kuin vehnää vierahan.

Tää kansa tunkee syvyyteen
kuin kallio.

Sill' on vain yksi, yksi maa
 tää kansa kieltään rakastaa
 ja lakejaan ja laulujaan
 ja isäin muistojaan.

Tää kansa katsoo ylöspäin
 kuin kallio.

Se pyrkii päivään, valohon,
 sen valta valtaa hengen on,
 ei valtaa tykkein tuiskuvain,
 ei miesten miljoonain.

Tää kansa syntyi vapahaks
 kuin kallio.

Se seisoo pohjan lumessa
 kuin valon rintavartia,
 se talvi-öissä taistelee
 tai kaatuu paikalleen.

Tää kansa voidaan musertaa
 kuin kallio.

Se voidaan pirstaks pilkkoa
 ja voittaa väkivoimalla,
 mut sentään juurta kallion
 sen pienin pirsta on.

Vapaa sana.

Sen näön ijät kaikki muistan ma:
Ylhäällä ikkunassa vanha herra,
yö musta, katu täynnä kansoa.

Pää päässä kiini siinä seisottiin
ja tuijotettiin tummaan varjovyöhön,
ei toistaan tunnettu, mut tunnettiin,
yks veri kuinka virtas sydämiin,
kun sanat kaunihit ne kaikui yöhön;

»Voi paljon voima. Se voipi sortaa
maat, kansat, kaupungit, kylät, puut,
voi naiset raiskata, miehet murtaa
ja tuskan huudoilta tuketa suut,

mut viel' ei syntynyt sitä miestä
ja synny ei alla taivahan,
ken ihmis-aatteen voi vangiks piestä,
sen mailman valloista suurimman.»

Kävi humaus kansassa kuin suuri tuuli,
yön kauhu väistyi, orjan kahteet katkes
ja toivo tuikahti kuin tulen patsas,
mi kansat johdattaapi halki korven.

Hänt' oli kohdannunna ruoskan isku,
hänt' itseänsä painoi orjan ies.

Siks näön ijät kaikki muistan ma:
Ylhäällä parvekkeella vanha mies,
yö musta, katu täynnä kansoa.

1899.

III

Ensimmäiset routavuodet

Maamies, mahti Suomenmaan —

Maamies mahti Suomenmaan,
taas sun voimas tarvitaan.
Suomessa on suuri hätä,
kysytähän kyntäjätä.

Suloinen on Suomenmaa,
laulun maaksi lausutaan.
Liekö kaunis myös sen kansa
tarmoltansa, tavoiltansa?

Torppari tai virkamies,
sama meill' on kotilies,
sama myöskin Suomen laki
rengillä kuin herrallaki.

Oppahamme oikeus,
valkamamme vapaus,
kukin askeleensa kaitkoon,
kaikki tunnussanan taitkoon.

Sodat suuret kestettiin,
hallan eljet estettiin.
Kestämmekö kerran vielä
Ison vihan miehen miellä?

1900.

Laulu valon sodassa.

Kuule nyt meitä
ilmojen Ukko,
aukaise eestä
auringon lukko,
päästäös päivä
pilvien takaa,
kussa se Louhen
vankina makaa.

Valoa me vaadimme
emmekä muuta,
siksi me kierrämme
nyt Ukon puuta,
siksi me laulamme
laulua sodan,
nostamme taivaalle
tapparan odan.

Meill' oli päivä:
he meiltä sen peitti.
Meill' oli kansa:
he yöhön sen heitti.
Meill' oli vapaus:
Nyt meill' on orjuus.
Meill' oli autuus:
nyt meill' on kurjuus.

Meill' oli lapset
siveät ja suorat,
nyt meillä pauhaa
hurtat ja huorat,
kaikki jo kattoo:
kunnia, kunto,
tarmo ja tavat
ja oikeudentunto.

Jos nyt et auta,
niin hukka jo perii.
Kuolla jos pakko on,
kuolkamme veriin!
Eespäin veikkoset!
Tapparit tanaan!
Voimamme laulu
ja luottamus sanaan.

Astuvi urhot,
ukkonen jyskää,
katso, jo Pohjolan
portit ne ryskää,
sortuvi, murtuvi,
kaikuvi soitto,
sankarit laulaa:
päivän on voitto.

1900.

Eräänä uudenvuoden yönä.

Nuor' on maani, nuor' oon itse myöskin,
varhain alkoi aamu kummallekin,
näimme vuorten päältä päivännousun,
nousimme ja kohti kiiruhdimme —
vaan nyt sumu sankka päivän peittää.

Toivoimme me totta elämältä,
uneksimme uutta hengen aikaa,
jolloin kauneus ois kansain usko,
nauru naisten, laulu miesten miekka,
sotaa käytäis, iskis innon tulet,
jyräis vastatusten vakaumukset —
vaan on väkivallan väärän aika.

Liemme heränneetkin liian myöhään;
ollut lie vain iltarusko, jonka
vuorten päältä päivä meille näytti.
Tullut yö on. Mennään maata, maani!

1900

Helsinki helmilöissä.

Kuulkaa Luonnotarten kuiskausta,
nähkää Suomen talven suuri taika!

Koko Helsinki on helmilöissä,
puistot kaikki kuurakaunehissa,
kaasut palaa, sähkölamput loistaa,
esplanaadi on kuin taikalinna,
peikkoin palatsi ja vuoren hovi,
kussa Hiiden neien häitä juodaan.

Mutta kattoin yli sähköverkot
mahtavina niinkuin maantiet käyvät,
valkoisina, valon rautareitit,
sakeoina, sanan ohjoajat,

sillat sielujen ja ihmismielten,
valistuksen suuret valtaväylät.

Mistä tämä rikkaus ja tenho?

Eilen vielä sumu maita peitti,
puut ol' paljaat, kadut kauppaa varten,
lyhdyt tuikkivat kuin tulitikut,
sähkölangat, yli kattoin käyjät,
venyi velttoina kuin riippumatot
rantamilla kesäsiirtoloiden —
mukavuuden, laiskuudenkin langat.

Astun alla jumalaisen holvin,
pääni päällä kuurahelmet helkkää,
helmet helkkää, runot kauniit kaikuu,
tanssii talven immet ihanaiset;
käyskelen ja kysyn itseltäni:
Mistä tämä rikkaus ja tenho?

Tytti tietä pitkin tepsuttaapi,
valkea kuin vaahti myrskyn jälkeen,
pysähtyy ja minuun kauan katsoo.
Mitä minusta sa tahdot, tyttö?

Kuiskaa tyttö tuskin kuuluvasti:
 »Olen Talvi, Suomen taikaneiti,
 tuntenethan minut vanhastaankin,
 loat peitän, saastat maahan kaivan,
 sumut kaikki kudon helmivöiksi,
 joilla koristan ma maani armaan
 odottamaan uutta kevättänsä;
 kautta oman rintas kammioiden
 usein unohduksena ma kuljen.»

Vielä kerran mulle viittas tyttö,
 hälveni kuin uni heräävältä.

Yksin seisoin keskell' esplanaadin,
 öinen Helsinki ol' heräämässä,
 kahden puolin ihmiskarjat kulki,
 karjat sekä karjain kaitsijatkin,
 herrat heilui, vilkkui naiset nuoret,
 vaan ei valkeat kuin talven immet;
 silloin multa silmäkulma kostui,
 sanat nämä nousi huulilleni:
 Mitä taitaa pimeys tälle maalle?
 Ampukohot myrkkynuoliansa,
 nostakohot suosta suuret usmat,
 peittäköhöt taivaat talmallansa,

laskiessaan Suomen laaksoloihin
sentään helminä se sataa alas —
laulun helminä ja hengen töinä.

Kiitos unhoitus, sa Luojan lahja,
kiitos sulle, Suomen suuri talvi!

8. I. 01.

Väinämöisen miekka.

Vuoret ja järvet ja suuret virrat
Kalevan kansoa halkoilevat.
Yksipä sentään on yhteistä meille:
On Väinämön kalpa

kannella tyynen, talvisen taivaan.
Merkki mun kansani muinaisen tarmon!
Sulle ma laulan ja virteni kuulkaan
vuoret ja järvet.

Suuri on Suomessa laulajan valta.
Sana on astala aattehien.
En sitä vaihtaisi valtiaslinnaan,
en keisarin kruunuun.

Kieleni helkkyvä, hellä ja soipa,
 kirkas ja sorea Suomeni kiel'!
 Voitko sa jällehen ankara olla,
 urhojen kieli,

aattehen urhojen, miettehen miesten?
 Voitko sa olla tappara tarmon,
 kahleitten murtaja, kansasi kostaja —
 Väinämön kalpa

kannella tyynen, talvisen taivaan?
 Peljätty Pohjolan peikkojen kesken!
 Voitko sa myös alas astua sieltä,
 leimuta, lyödä?

Silloin kun vaipuvi vapaus maasta,
 laki kun loppuu ja rikokset riehuu —
 nousetko silloin kuin Ukon myrsky
 vuorien yli?

Näin minä lauloin. Hiljaisna uinui
 lumiset järvet ja virratkin.
 Mut uhaten taivahan kannella välkkyi
 Väinämön kalpa. 1901.

**Tahtoisin nähdä ma Kartagon
naisen.**

Tahtoisin nähdä ma Kartagon naisen,
tuon, joka tukkansa hiusihanaisen
uhriksi isienmaallensa kantoi,
miehensä jousenjäteeksi antoi,
silloin kun maa oli vaarassa, — milloin
Kartagon naisen sen nähdä ma saan?

Ja nähdä ma tahtoisin Sveitsin miehen,
sen, joka peittyi peitsien tiehen,
muistaen vaimoa, muistaen lastaan,
syöksyi sortajan piikkejä vastaan,
silloin kun horjui vapaus Sveitsin, —
milloin sen miehen ma nähdä saan?

Tahtoisin nähdä ma lapset ne buurein,
leirissä, päällä kaupungin muurein,
liekissä, tulessa, leikkivän sotaa,
kylvävän ympäri kuoleman otaa,
silloin kun tuvat on tuhkana, — milloin
leirien lapset ne nähdä ma saan?

1902.

Lapin kesä.

Lapissa kaikki kukkii nopeasti,
maa, ruoho, ohra, vaivaiskoivutkin.
Tuot' olen aatellut ma useasti,
kun katson kansan tämän vaiheisin.

Miks meillä kaikki kaunis tahtoo kuolta
ja suuri surkastua alhaiseen?
Miks meillä niin on monta mielipuolta?
Miks vähän käyttäjiä kanteleen?

Miks miestä täällä kaikkialla kaatuu
kuin heinää, — miestä toiveen tosiaan,
miest' aatteen, tunteen miestä, kaikki maatuu
tai kesken toimiansa katkeaa?

Muualla tulta säihkyy harmaahapset,
vanhoissa hehkuu hengen aurinko.
Meill' ukkoina jo syntyy sylilapset
ja nuori mies on hautaan valmis jo.

Ja minä itse? Miksi näitä mietin?
Se merkki varhaisen on vanhuuden.
Miks seuraan käskyä en veren vietin,
vaan kansain kohtaloita huokailen?

On vastaus vain yksi: Lapin suvi.
Sit' aatellessa mieli apeutuu.
On lyhyt Lapin linnunlaulu, huvi
ja kukkain kukoistus ja riemu muu.

Mut pitkä vain on talven valta. Hetken
tääll' aatteet levähtää kuin lennostaan,
kun taas ne alkaa aurinkoisen retken
ja jättävät jo jäisen Lapinmaan.

Oi, valkolinnut, vieraat Lapin kesän,
te suuret aatteet, teitä tervehdän!
Te tänne jääkää, tehkää tänne pesä,
jos muutattekin maihin etelän!

Oi, oppi ottakaatte joutsenista!
Ne lähtee syksyin, palaa keväisin.
On meidän rannoillamme rauhallista
ja turvaisea on rinne tunturin.

Havisten halki ilman lentäkäätte!
Tekoja luokaa, maita valaiskaa!
Mut talven poistuneen kun täältä näätte,
ma rukoilen, ma pyydän: palatkaa!

1902.

Temppeleiherra.

Tuo ylpeä temppeleiherra huus:
»Pyhä hautako meiltä mennyt ois?
Meit' onhan urhoa vielä kuus.
Käsi kalpahan, veikot, pelko pois!»

Saraseenit tunkivat päälle. »Hei,
meit' enää kolme on, enää kaks,
yks enää, enempi tarvis ei!»
Veri vuos, kävi kynnyks punertavaks.

Hän taisteli, sikskuni saapui yö.
Saraseenit tunkivat päälle. Hän
Pyhän haudan partaalla seisoo, lyö.
Kuu paistaa kimmeltävään terähän.

Jo kauhistuu saraseenit. »Ken
tuo mies on miekoille tunnoton?
Aut' Allah! on suljetut silmät sen!
Tää taistoa kanssa kuolleiden on.»

Pois poistuvat. Heidän on temppeli.
Mut kerran vuodessa — käy taru — hän
Pyhän haudan partaalle nousevi.
Kuu paistaa kimmeltävään terähän.

Ja ympäri enkelikuoro soi:
»Ken kuollut eestä on ylhäisen,
hän nukkuu vaan, ei kuolla voi,
maan altakin iskevi miekka sen.»

1902.

Halla.

Suot on suuret Suomenmaassa,
rimmet sekä nevat.
Suomen soilla hallan immet
öisin laulelevat.

Noin ne laulaa hallan henget:
»Heilu», heilukaamme!
Kukkii viljat vainioiden,
tähkät täydet saamme,

Meille heilii hengen laihot,
meille miesten mietteet.
Suot on suuret Suomenmaassa,
liejut sekä lietteet.

Suo on Suomen sydämessä
viluinen ja arka.
Kunis ei kuulu kuokkijata,
sinis ei siitä sarka.

Kukat kasvaa Suomen suosta
kamalat ja kummat.
Sumut nousee Suomen suosta
myrkylliset, summat.

Peittää päivän paistamasta,
pilvet sit' ei peitä.
Kansa vaisu vaeltaapi
virvatulten teitä.»

Noin ne laulaa hallan henget
Suomen sydänsoilla,
noin ne heiluu Hiiden neiet
Suomen rapakoilla.

Kunnahilla kultaviljat,
tieteet sekä taitet.
Kansa raukka rakentaapi
kansalliset kaiteet.

Vihurit ei viljaa kaada,
 lyödä voivat lakoon,
 kamalampi hallan kanssa
 käydä tasajakoon.

Saat sa pivoon korren tyhjän,
 toiseen torajyvän.
 Kuka rakas rakentaisi
 meille muurin hyvän?

Ettei tuhmuus, tunnottomuus
 yöllä yli hiipis,
 ettei hengen tähkäpäitä
 rivo koura riipis.

Vaan ne vastaa hallan henget:
 »Meit' on monta, monta,
 kukin hoitaa toimensa,
 ei yhtään toimetonta.

Puhallamme miesten poviin —
 itsekkyyys syö aatteet.
 Nakerramme naisten mielet —
 jällelle jää vaatteet.

Vallan haluun vaihdamme
me edistyksen enteet,
leipähuoliin hukutamme
monen miehen jänteet.

Mukavuutta muille suomme,
nautintoa hiukka,
itse imarrustakin,
jos tulee tuiki tiukka.

Tuhmuudella tuon me lyömme,
ilkeydellä toisen,
kansan nimellä kukistamme
miehen minkä moisen.»

Noin ne kuiskii äänet kummat
Suomen sydänsoilla,
noin ne raikuu surman naurut
Suomen rapakoilla.

Kunnahilla kultaviljat,
tieteet sekä taiteet.
Ah, te armaat, vienot, lujat,
kansalliset kaiteet!

Kuinka vähän autatte
te vastaan Suomen hallaa,
kuinka teidät helposti
myös vihuri vieras tallaa!

Aik' on ylös yksilöin,
ei monet maata nosta,
monen kanssa kohota
ei koskaan rapakosta.

Monet kaikki kaatavat,
miss' yhdet voivat seista.
Monet koskaan rakenna
ei kansaa pirstaleista.

Vaan ne vastaa hallan henget:
»Heilu», heilukaamme!
Suo on Suomen sydämessä,
tää on meidän maamme.

Kuinka yhdet seista vois,
kun paikkaa ei, mi kantaa.
Suomen suossa hyllyvässä
ei oo saarta, rantaa.

Hento, hieno sammal vaan
ja alla lieju musta,
se on Suomen kulttuuri —
ei mitään pelastusta.

Missä jalan maahan poljet,
siinä puhkee kuori.
Suomen suohon uponnut
on moni haave nuori.

Rakas, heikko rahkasammal —
hallan vaan se kestää.
Liiku hiljaa, jos sa tahdot
tapaturman estää!»

Jos ei kestä Suomen suo,
me tuntureille noustaan.
Tulkoon tänne jokainen,
ken jännittää voi joustaan!

Kuoltava jos kunkin on,
niin kuollaan kukkuloilla.
Lumeen kuollaan kukkuloilla,
lokaan Suomen soilla.

Suomen sumut päivän peitti,
pilvet sit' ei peitä.
Siksi täällä tarvitahan
tarmon säveleitä.

27. XI. 02.

Kumpi on kauniimpi?

Kumpi on kauniimpi:

uskoa, että vapaus koittaa,
toivoa, että valkeus voittaa,
ja taistella valkeuden eestä;
vai taistella
tietäen, ettei valkeus koita,
varmana, ettei vapaus voita,
ja sentään taistella?

Kumpi on kauniimpi:

aatella: ellei vapaus voita,
miettiä: ellei valkeus koita,
miksi ma taistelen sitten;
vai aatella:
laps olen auringonlaskun, en koiton,
mies olen valkeuden, vaikka en voiton,
murtua mulle on elää?

1903.

Myrsky.

Th. Reinille omistettu.

Ihmissieluss' oli myrsky. Tunteet
kuohui, vaahtos vaiston lakkalaineet,
tuhat mielikuvaa tunki, toinen
toista ajoi, alkuvietit villit
myrskysivät myötä juuriansa.
Vihdoin koitti aatteen armas päivä.

Ihmissieluss' oli myrsky. Aatteet
toistaan ajoi, voimakkaampi voitti,
kävi sotaa käsitteiden parvet,
kiisti velvoitukset keskenänsä,
taistelivat tieto ynnä tahto.
Vihdoin teko mielen rauhan antoi.

Vaan kun myrsky raivoo maailmassa,
silloin käyvät työt ja teot sota,
mieli nousee vasten mieltä, miesi
vasten miestä, kansa vasten kansaa,
taivas salamoii, maan pimeys peittää.
Mistä silloin meille päivän pilke?

Siitä silloin päivän pilke,
koska teot sota käyvät,
että aate ohjaa miestä,
että kalskuu kirkkaat kalvat;
siitä silloin päivän pilke,
koska kalskuu kirkkaat kalvat,
että alla aattehien
puhdas, tuores tunto asuu.

Mutta mistä päivän pilke,
koska kansat sota käyvät?

Siitä silloin päivän pilke,
koska kansat sota käyvät,
että voittaa voimakkaampi,
ett' on oikeus voimakkaalla,

että on se voimakkaampi,
joll' on aatteet voimakkaammat,
jonka mieliss' aatteen miesten
tuorehemmat tunteet asuu.

1903.

Erotetulle virkamiehelle.

Minkä astuit alemmaksi,
sen sa istuit ylemmäksi,
minkä vaivuit arvon vaassa,
sen sa kartuit koko maassa,
minkä kaaduit valtamiesnä,
sen sa seisoi kansan miesnä.

1903.

Tottumus.

Me uskoimme, että ihminen ei voi elää,
jos latva sen leikattu on ja irti on juuret.
Me elämme sentään! Laulut ja kantelet
helää
kuin ennen, käy kirkossa kansa ja soi sanat
suuret.
Sen tottumus tekee.

Me uskoimme ennen, ett' ois elo ihmisen
outo,
jos viety sen viimeinen on oman arvonsa
tunto.
Me elämme sentään! Juhlivi joukkio jouto,
lyö leikkiä immet ja kerskuvi sulhojen
kunto.
Sen tottumus tekee.

Me uskoimme, että ois eessä kuolema var-
 maan,
 jos pirstattu perhe, herjattu ois kotiliesi.
 Ei kuolema tullut! Saimme vain miel'alan
 harmaan,
 moni tuijotti tulehen vaimo ja maantielle miesi.
 Sen tottumus tekee.

Oli uskomme väärä; ei jyristen suistuta
 suolla,
 vaan vitkahan mennään, meltona taipuvi rauta.
 Jumaliste! Tunkiolla ei turhasta kuolla,
 ja ainahan nauraa voi, kun itku ei auta.
 Sen tottumus tekee.

Nyt uskon ma, että elää me voisimme, vaikka
 kyyn pihdissä, pitelijällekin anteheks suoden.
 Miss' ihminen lahoo, lieron on leikkimäpaikka,
 ja viikon kun leikkinyt on, niin leikkivi vuo-
 den.

Sen tottumus tekee.

Unna vuonna 1904.

Syvyyksistä.

Ei se kurja, joka kurjaks syntyi,
ei se orja, jonka äiti orja,
ei se maaton, joll' ei maata ollut;
vaan on vasta orja ynnä kurja,
joka syöstiin onnen kukkulalta,
joka syvyydestä huutaa, vaikka
vapaaks syntyi vapahassa maassa.

Pimeäänkin tottuu; tottuu silmä
erottamaan esineitä, ennen
tuntemattomia: tottuu keuhkot
ilmaan ennen tukahduttavahan;
käsi tottuu kättelemään kättä,
jonka inholl' äsken syrjään työnsi;
kieli tottuu toista haastamahan

kuin on mieli; koko ruumis tottuu, —
veri, veri vaan, sa miks et tyki
tyytyväisnä tahtiin muiden kanssa?

Totta niinkuin korven kosket kuohuu,
totta niinkuin meren aallot pauhaa,
totta niinkuin taivaan tuulet puhuu,
totta niinkuin ihmissydän sykkää, —
tähän en ma koskaan, koskaan totu!

Kesällä 1904.

Revontulet.

Sinkoovat siniset liekit
Lapin taivahan laella.

Räiskyvät, räjähtelevät
tulikielet Turjan yössä,
kuin kiron timanttikannel,
kuin vihan väkevä välke;
henget kuolleiden heräävät,
nurmen alla nukkujatkin.

Soi yössä kumea kuoro:

»Kun ei loista Luojan lamput,
salamoi sininen sähkö,
kun ei kohtalo hymyne,

hymyvät hyiset urhot,
kun ei kuu kivistä nousse,
kohoavat kolkot loihdut,
päivä päässe kalliosta,
tulet Tuonen kuumottavat.»

Liekehtivi Lappi laaja,
tietäjät sotia käyvät,
näy ei kalvan kantajoita,
näky kaamea kajastus.

1905.

IV

Suurlakko

Sekasorto.

Ryskyen kaatuvat suuret puut,
vanhat vakaumukset.
Tulleeko synkät syksykuut
vai kesän kukoistukset?
Tiedä en. Nään minä maailman
muuttavan muotojansa,
ähkyvän, syöksyvän, sortuvan.
Karaistuuko kansa?

Tiedä en. Taistelo täyttää maan,
ajan saranat kääntyy.
Suomi on synnytystuskissaan,
vuotehellaan vääntyy.
Kuoleeko vanha kulttuuri?
Tulleeko uusi esiin?
Mennyt on soitto muruiksi
syviin sydänvesiin.

Uudet ainehet pulppuaa,
 uudet virrat vyörii.
 Joukot sankat johdon saa,
 hällisee ja hyörii:
 voima terve temmeltää.
 Pimeys ympäri uhkaa.
 Onneton, joka jälkeen jää!
 Pian on vaan pivo tuhkaa.

Näen minä nousevat tulvaveet,
 tunne en kevätluulta.
 Lieneekö kullat loppuneet
 auringolta ja kuulta?
 Lie tää syksyn myrskyä vaan;
 perästä halla hiipii,
 peittää virrat, kattaa maan,
 kukat kedolta riipii.

Hyvästi haaveet ja kukkaset,
 terve aika karu,
 hyvästi nuoret toivehet,
 runous ja taru!
 Terve taistelo tasapää!
 Pimeys meidät saarti.
 Yöstä pohjolan välkähtää
 kuolon kamala kaarti.

Astuu miehet piilostaan
raa'at niinkuin rauta,
ratkaisevat raudallaan,
missä ei aatos auta.
Tulleeko hurjat huhtikuut
taikka talven puhteet?
Tiedä en. Ryskyen kaatuu puut,
katkee kaikki suhteet.

Kiitos, Jumala julkinen,
että mun elää annoit
ajassa suurten aaltojen,
kaukaa vaikka kannoit!
Vaikk'et voimaa suonutkaan
minulle miesnä kuolla,
anna voima astumaan
elämän myrskypuolla!

1905.

Uranuurtajat.

Ne ei ole nerot. Ne on nerojen eelläkäyjät,
ja usein tuskin kykyjä he ovat.
Mut hermot heill' on hyvät, ei tyhjän säi-
kähäijät,
ja kourat sekä omatunnot kovat.

He kulkevat laaksossa, he taivaltavat
lokaa,
ja harva vuoren alle edes ehtii.
He haaveksivat ruusuja ja saavat orjan-
okaa,
mut metsä heidän mentyänsä lehtii.

He halkovat sydämiä, he vakoavat päitä
ja ajan uuden aivoja he kyntää.

Ei säiky kytä, kytän nuolta, tuskan tuprusäitä,
he horju ei, he torju ei, he ryntää.

Ja usein loassa, veressä he ovat yltä, alta
ja sortuvat soihin pitkospuiksi.
Mut toiset heidän jäljistänsä käyvät korkealta
ja kumartuvat kunnioitetuiksi.

Ja usein he ovat sangen kirjavata seuraa
enkä tahdo heidän taskujansa taata.
Mut missä he käyvät, aika syntyy, meri meuraa
ja ukontulet viileksivät maata.

Teille terve! En teille sitä itsellenne sano —
on vaarallista olla ystävänne —
mut kansalle, jolla on suurten miesten jano:
he ovat teidän suurmiehiänne!

1905.

Kansan henki.

Kansan henki haltioitu,
myrsky pitkän pilven alta,
päivä päässyt kalliosta,
ken voi teljet tehdä sille?
Metsä liikkuu, manner järkkyy,
jyskää Suomen suuret järvet,
merta kohden virran vyöry,
kansan kulku vapauteen.

Suolla syntyi suomalainen,
kasvoi luona hallan harmaan,
korpihongat kehtovirren
lauloi mieliin maamme lasten;
eipä kuollut kansa, vaikka
tahtoi tappaa vieras valta,
hirsipuutaan kirjaelee
niinkuin nuori Kullervo.

Havuiselta vuotehelta
 havahtunut seisoo Suomi,
 viha karsas kulmain alla,
 sydämessä synkkä kosto,
 vielä viittaa entis-yöhön
 otsallansa orjan merkki,
 räiskyy raivo hedelmätön,
 katajainen karvaltaan.

Monet kansat parhaat pelkää:
 »Tuonko oisi maassa mahti?
 Silloin raukee raunioiksi
 kaikki valon valtalinnat.
 Tuo jos lait laatii täällä,
 silloin sortuu kaikki kaunis,
 kaikki tieteet, kaikki taiteet,
 vaipuu vuosisatain työ.»

Monet suorat henget suree:
 »Hukkaan tehdään työtä täällä;
 turhaan tuli kansan valta,
 jos ei tullut aatos laaja;
 suotta maan on itsenäisyys,
 miss' ei mielet itsenäiset;
 ellei suuruus sydämissä,
 vähän mahtaa väljät lait.»

Monet säikkyy hienot sielut;
 »Tää ei kansa kansa meidän,
 kansa pohjantähden alla,
 jalo, kiltti, kiitollinen,
 tyyni, vakaa, tuskan-tuttu,
 joka kaikki kärsii, kestää;
 tää on raukka, tää on raaka,
 ruma, tuhma, röyhkeä.»

Tosin kaunis ei tää kansa,
 sentään oma on se meidän,
 on sen itkut meidän itkut,
 on sen riemut meidän riemut;
 vaikk' ei kansa kalliolla,
 unelmoitu urhoheimo,
 sen on pyhät pyrkimykset
 elontyömme viitanneet.

Kansalaiset! Suur' on aika,
 lyödään vuosisatain arpa,
 minkä tääll' on hengen herruus,
 onko vapaus vaiko orjuus.
 Suomi vaatii valkeutta,
 tehkää pirtit päivän tulla,
 kansakunnan kulmapaadet
 synnyinmaahan painakaa!

1905.

Raudan synty.

Syntymättä Suomen rauta.

Hettehissä kansan hengen
heiluu Suomen malmi melto,
aaltoo ponneton ajatus
niinkuin ruoste rahkasuolla.

Ken heikon herättäjäksi?

Kevätmyrsky, maiden ryske.

Ken raudan rakentajaksi?

Ajan henki, nuorten airut.

Kuka liekin lietsojaksi?

Suuttumus valonväkevä.

Palkehien painajaksi?

Kaikki Suomen kansan lapset.

On aika tuonnan aika,
hetki tehtävän teräksen,
hikipäisen päivän tuska,
tuokio väkivasaran,
että pois kuluisi kuona,
karkenisi kansan hammas,
seijastuisi summat aivot,
jännittyisi veltto järki.

Miksi rauta raikumahan?

Kun on tarvis työkaluja.

Miksi hirret hilkkamahan?

Kun on kiire kynnökselle.

Miksi lempi liekkamahan?

Kun on kaunis manner meillä.

Viha miksi välkkämähän?

Kun ei kirkas kansan kilpi.

Tuli, kuule poikoasi,
Luojan helkka, heimoasi,
Ukon tuura, tuttuasi,
lastasi sinisalama!
Tunnen syntysi, sylistä
kirposit ajan emojen,
piilit maassa piilokkali
kaskien kytösavuna,
nousit takkahan talojen,
kykenit jo kynttilöiksi,
korkenit kokoiksi Herran,
helaavalkeiksi virisit,
hehkuit kansojen kevättä,
suitsuit suurta kukkimusta,

niin sytyit sotatuliksi,
 tuprahdit tulipaloiksi,
 kylvit jo kyventä kuolon,
 surman siementä sirotit,
 raiuit suulla rautamyrskyn,
 kiljuit suulla surmakirnun:
 isänmaa nimes ihana,
 toinen: kansan itsetunto;
 painu nyt pajatuliksi,
 sepon suostu ahjon alle!

Kivihiili, Kimmon poika,
 vanhin vuoren veljeksiä,
 sysi-hattu, synkkä-hahmo,
 saalas vaivan vuossatojen!
 Tunnen ma sinutkin, tuska
 olet rouhitun rotuni,
 painama petäjäleivän,
 sotaratsun sorteleva,
 kiristämä kirkon ruoskan,
 rutistama ruunun miesten,
 tammikuussa tielle tehty,
 pakkaskuussa työlle pantu,
 teurastettu teuraskuussa,
 unohdettu kukkakuussa.
 Kuku nyt kullaisna käkenä,

helkä sulka=suitsevana,
 lieka lintuna pajani,
 laika lauluni säennä,
 kuki köyhän pihlapuuna,
 orjantappura=okana,
 pistä piikkinä poveni,
 omantunnon tutkaimena,
 kerro työtä tuonen=tyyntä,
 tyytymystä, täytymystä!

Panu, poika aurinkoisen,
 päivän paistavan jumala,
 leppeämmän hetken herra,
 laupiaamman tunnin tuoja!
 Kuule särjetyn säveltä,
 rikkipiestyn pilpatusta,
 kansan kahtia menevän,
 heimon hurja=huudollisen,
 joka ei seisonut surussa,
 ei elon kohluissa kohonnut,
 painui maahan martahana,
 poistui oikean poluilta!
 Anna päivä armautta,
 anna viikko viljelystä,
 anna vuosi auran tointa,
 kausi kaunista keseä,

saisi korret korttumahan,
nuorten varret varttumahan
henki uusi heilimähän,
aika toinen alkamahan,
taisto kaunis kaikumahan,
kansanvalta vankumahan,
söisi Suomi selvän leivän,
jäisi peuroille jäkälä!

Niin kuule, nimetön Luoja,
tule, Suuri Tunteaton,
uskonnottoman unelma,
ihanne ivailijankin!
Tule myrskynä mereltä,
mailta pilvenpatsahana,
jyskä tuomion jylynä,
valka maailman valona,
tapa tauti juurta myöten,
pahan syyt syvältä kynnä!
Tyydy työmiehen talohon,
katso päälle päiväläisen.
loiselle enemmän loista,
lohduttele muonamiestä,
myös mene mäkitupihin,
tule työpajan tomuhun,
suorena selät kumarat,

suorita parempi palkka,
sulje kurkku kukkarolta,
anna ääni ihmiselle,
irroita ajatus mykkä,
päästä päähän neuvospöydän,
kaitse maata kansan kautta,
maa on tehty kansan tautta.

Mitkä äänet oudot yössä?

Kaadetahan kirkon kukko.

Mikä pauhu parsikossa?

Kohoavat koulut toiset.

Mikä terhen päivän tiessä?

Pääty, pöyhkä virkavalta!

Miksi tanhu taivahilla?

Maan on varjeltu vapaus.

Näen minä ajan tulevan;
kasvavi saloilla Suomen
kansa kuin teräslepikko,
rautatammikko tanakka,
tuhatpäinen peitsilehto,
päivässä välähtelevä,
härmässä helähtelevä,
soinnahtava tuskan tullen,
heilahtava hetken tullen,
käypä kuolohon hymyten,
kuurassa urosten parrat.
Seisovi selillä Pohjan
vartio vilunväkevä,
Lappi talven-taiallinen,
Turja turman-luottehinen,
tunturi revontulinen,
lonka Louhen-poiallinen,
kappa hyytä hartioilla,
purnu lunta pääläella.

1905.

Lex.

1.

Suomen säädyt.

Vanhan valtion murene,
yhteiskunnan kulmapaasi
Suomen säädyt, maan perustus.

Varrotte vakavat niinkuin
Luther Wormsissa.

Odotus

ei kevyt, kesäinen aamu,
ei syksyn pimeä puhde:
tyyni Suomen talvipäivä.

»Tässä seisomme.»

Takana

seisovat sadattuhannet,
isät mennehet manalle,
sukukunta syntymätön.

Miksi maassa mielten myrsky?

Sana Suomen on sanottu.

22. II. 05.

2.

Oikeus.

Ei viha rakenna eikä
rakkaus.

Rakentajamme

olkoon Oikeus. Opasta
tääll' ei toista taivasalla.

Ei anna anteeksi elämä,
älköhön inehmon lapsi,
luonto tyynnä tuomitsevi,

tuomitkoon inehmon lapsi
niinkuin vankka vaskivuori
taikka tunturi jumalan.

Soisin Suomen miehen mielen:
ankara ajatuksissa,
tosi työssä, toiminnassa,
vanhurskas viholliselle,
vakavanha ystävälle,
leppymätön, lahjomaton,
oikea itsensä edessä.

1905.

3.

Tietäjän näky.

Nukkui maa.

Tohahti tuuli,
heräsivät henget kaikki.

Mutta myös viha virisi:
»Kostanko isien kohlut?»

Torattihin, taisteltihin.
Taivas sees, siniset järvet.

Myrsky mylvähti.

Jyristen
suistui puut pihoilta Suomen,
kaatui vallan kukkuloilta.

»Hei», sanoi katajan henki,
»Minä itse Suomen suurin.»

Taipui tuulet taittumatta.

Niin välähti veljesvaino.

Suot savusi, tiet tihusi,
kärysi katajamieli.

Pitkä yö.

Sarasti.

Poissa

oli orjat, herrat.

Kukki

mieli vain vapahan miehen,
henki hongan lakkalatvan:
»Kansan valta kansan maassa».

5. III. 05.

4.

Yö.

Liekuttivat kaikki lamput
viime vuossadan lopussa.

Kaikki kynttilät kituivat
kautta hengen valtakunnan,
kautta myös kotitupien.

Niin tuli pilkkoinen pimeä.

Yö yli kansojen.

Kamala

tähdetön, tuleton, tuima,
alku-yö maailman, rajaton,
pyhä, suuri, synnyttävä.

Ajan uuden alku-äiti.

Seisoi kaikki kansakunta
idän yössä ankarassa,
seisoi työ, elämä, askar,
aika, aattehet inehmon;
sydän tuskin sykki, keuhkot
tuskin henkeä vetivät,
vain veri suonissa punainen
soitti suurta luomisvirttä.

Niin hiljaa sarasti päivä.

8. XI. 05.

5.

Kansalliskaarti.

Tiedän kaartin kansallisen:
kaarti kulttuurin.

Sotivat

siinä kuollehet, elävät,
kaikki vallat valkeuden.

Tunnuslause tuo väkevä:
»Sota on soipa hurmeheton
juurella Jumalan tammen!»

Miekat maan alta helähti,
toiset paistoi taivahalta,
maan päältä elävät iski,
vainajat tuvilta Tuonen.

Se oli kaarti kansallinen,
armeija alinomainen.

1905.

6.

Suomen vaakuna.

Liehui päivän Suomen lippu.

Pyhä valtavaakunamme!
Punakeltainen, palava

pilvissä pimeän pohjan,
maassa kansan marraskuisen.

Kuulin leijonan puhuvan,
jalopeuran peljättävän:
»Oikeus on nimeni. Missä
loistan, leimuaa sydämet,
kaikuu kansojen vapaus,
Magna Charta kansalaisten.»

Miksi käyt terällä miekan?

»Koska kaatui Suomen sorto.»

Miekan toisen miks ylennät?

»Koska on yöstä tähti noussut,
viitta veljesten välille.»

Mikä on merkki meille?

»Suomen
suurruhtinaallinen vapaus.»

Ääni ärjähti, jyrinä
 täytti kaiken taivonkannen,
 pilvet pohjolan repesi,
 hehkui Suomi suurna kerran.

Päivän liehui Suomen lippu,
 kukin itsensä unohti,
 se oli juhla kansan kaiken.

Mutta vaipui vaakunamme:
 se oli alku arkipäivän,
 kyntö pitkän, kyisen pellon.

12. IX. 05.

7.

Leo Mechelin.

Motto:

»Tulee mies meren takainen,
 ei tule turpehen alainen.»

Tunto tyyni, kunto kirkas,
 toimi, tarmo taipumaton,
 Suomen oikeuden soturi,
 Suomen kaunis kansalainen.

Terve, terve!

Ei Sinulle

suonehet korkeat jumalat
 tyyntä juoksua elämän
 eikä merta aallotonta;
 antoivat väkevän virran,
 kosken kuohuvan, kivisen,
 hyrskyt hyiset, pilvipäiset,
 pärskyvät, pahat kurimot:
 viskoivat venettä, miestä,
 eivät visko miehen mieltä.

Niin koitti kultainen vapaus.

Seisot Suomen kalliolla
 nyt kuin lakkapää petäjä
 suoraselkä, tuulten tuttu.

Katsoi kansasi Sinuhun;
 oli kaikki kallis saatu,
 pyhä taisteltu takaisin,
 painoi yksi aatos ange:
 »Vielä ei kaisu kansan kieli,

kansan kieli, kansan mieli,
laki jäykkä, järkkymätön,
Suomen suuressa salissa.»

Katsottihin, kuunneltihin.

Niin Sinä äänesi korotit,
kaikui kaunis Suomen kieli;
niin Sinä askareet alotit,
alkoi kaunis kansanvalta;
niin Sinä suuntasi osotit,
oli suunta selvä, suora;
astuit päähän Suomen pöydän,
vuoret Oikeuden jyrisi.

Ajan kääntyi kirjanlehti,
kävi kansassa humaus.

4. XII. 05.

8.

Moskova.

Runon raikui kultakannel:
»Mitä on myrskystä sanojen,
kun soi kansan myrskykellot!»

Vastasi verinen hanki,
 hukat huuti Moskovasta:
 »Ruoskikaa runotkin kaikki,
 sana tuo tekojen myrskyn.»

Helkkyi haavehen hopea:
 »Mitä on usko suurten unten,
 kun soi kansan kuolinkellot!»

Tykit Tuonelan jyrisi,
 hukat huuti Moskovasta:
 »Murtakaa unelmat kaikki,
 usko on pohja uuden polven.»

Vihan vankui vaskikannel:
 »Mitä on rinnan tuskat, riemut,
 kun soi kellot keski-öiset!»

Paukkui pakkaneen arojen,
 hukat huuti Moskovasta:
 »Tappakaa sydämet kaikki,
 sydämistä päivän synty.»

Senp' on sai sanoneheksi:
kirkot Moskovan kimalti,
humahtivat huomenkellot.

1906.

Kansan valta.

Kansan valta kaikkivalta,
Suomi yksi yltä, alta,
kansan kieli, kansan mieli,
valtioiden valtapieli,
seisoo Suomi niinkuin vuori,
Suomi vanha, Suomi nuori.

Kauan torkuit talven unta,
Väinön vanha kansakunta,
jouduit vieraan vallan alle,
vierahalta vierahalle,
voudit sorti, saarnas pappi,
mutta paisui kansan sappi.

Humahtivat suolla hongat,
halkes pitkät pilvenlongat,

kuulkaa, Suomen korvet ryskää,
 metsä liikkuu, linnat jyskää,
 lähtee karhu piilostansa,
 ärjähtää jo astuissansa.

Syntyi Suomi toisen kerran,
 varttui kansa kahden verran,
 päätyi päivä myrsky-yöstä,
 voitto vuosisatain työstä,
 vaikk'ei vielä vapaa maamme,
 rauhan askar alkakaamme.

On nyt tehty ensi rynnös,
 vartoo vainiolla kynnös,
 viljelyksen tie on taattu,
 vaan ei roudan valta kaattu,
 väijyy väkivalta suolla,
 sorto uhkaa ulkopuolla.

Kahtianne maassa kielet,
 monianne miesten mielet,
 sattuu sana yksi: Suomi,
 silloin vettyy silmäluomi,
 muistaa joka äiti lastaan,
 liekki liesi lämmin vastaan.

Siniselkä siellä täällä,
 niitut alla, pellot päällä,
 kaivonvintti, viiri, talo,
 vaara vankka, synkkä salo,
 sorsa saunan eessä, lahti,
 saaren takaa airon tahti.

Ken sen kesä-yössä eli,
 hälle autuus hämärteli,
 on hän outo maailmalla,
 vieras vieraan orren alla,
 palaa povessansa soihtu,
 leimuavan lemmen loihtu.

Tääll' on koti, täällä kehto,
 taistotanner, hautalehto,
 tääll' on isän, äidin maasi,
 Suomi, Luojan laulupaasi,
 saattaa päivä pilven alta
 sanat Suomen jumalalta:

»Laki, turva miehen, naisen,
 vapaus kansan, kansalaisen,
 ihmis-arvo maassa mahti,

kansan valta kansan vahti,
maa ei orjan eikä herran,
mutta heimon vapaan kerran.»

1. VI. 06.

v

Toiset routavuodet

Lapin tarkka.

I.

Tuikkii tähdet pääni päällä:
ilta lie vai aamu täällä?

Kulkee mailla kukkalemut:
syksyn lie vai kevään kemut?

Häilyy kuutamossa huntu:
elämän vai tuonen tuntu?

Kova kaikuu kannel ajan:
alkajan vai lopettajan?

II.

Kysyn tuota, tunnen, tutkin,
katson noidan kaukoputkin.

Katson vanhat, katson nuoret,
monet raukat raakunkuoret.

Miss' on helmi heimon surun?
Tuolta täältä löydän murun.

Nää en ehjää enkä pohjaa.
Hetken oikku kansan ohjaa.

III.

Puhuu tähdet päällä pääni:
»Auringon on kuultu ääni.

Kesää kohti kuljetahan
puhki takatalven pahan.

Elämään on miete mielten
kautta kuolon pihtipielten.

Alkamaan on auki rata
Suomen valtaa valoisata.»

IV.

Yhtä tutkin, etsin tuota
Suomen suuren valtavuota.

Eikö saa jo ilmi sana,
Lapin loihtu laajempana?

Tummempana Turjan mahti,
vankempana vuorten vahti?

Rohkene jo Suomen rotu,
omaan vapauteensa totu?

V.

Puhuu tähdet päällä pääni:
»Vapauden on kuultu ääni.

Ilta meill' on muukalainen,
aamunkoitto kotimainen.

Täyttyy vuosisatain takaa
kansan haave harras, vakaa:

olla kerran oma tupa,
siinä oman onnen lupa!»

VI.

Kevähästä kertoo taivas.
Maa, mik' on sun syksyvaivas?

Kohti länttä, kohti itää
Suomen suuren seista pitää!

Kesken kahden vieraan verta
tohdi itses olla kerta!

Kahtianne kalvan hurma
tai on tullut Suomen surma!

VII.

Huokaa maasta Mannun henki:
»Tunnen opetuksen senki.

Oli aika unelmoida,
ois nyt tehdä, oisi voida.

Olla verin, olla vastoin,
mitä taatot hengen taistoin.

Suora oisi suunta ajan,
vaan on Suomen sielu hajan.»

VIII.

Yhä tutkin, etsin, kysyn.
Epäilyksen lasna pysyn.

Miss' on suomalainen aate,
on kuin yllä lainavaate.

Missä suomalainen veri,
siinä ajan henki eri.

Turhaan katson kansan pohjaan.
Oman tieni itse ohjaan.

1908.

Maan hädässä.

Hymni.

Vapaa syntyi Suomen kansa,
muistaa vanhaa vapauttaan,
lauluissansa
korven kansa
valtas meille vapaan maan.

Väinämöisen laulun laine
vyöryy kautta maailman,
taipuu aine,
nousee maine
maasta hengen voittoisan.

Vaikka tuiskii talvi lunta,
paljon painuu alle jään,

näkee unta
kansakunta
ijäisestä itsestään.

Uusko uhkaa Suomen surma?
Taasko tarpeen mahti maan?
Tulkoon turma
taikka hurma,
kaikki yhteen kuulutaan!

Tuima tääll' on kehto, hauta,
sankka saartaa pohjan yö,
tääll' ei auta,
miekka, rauta,
auttaa aatos, tarmo, työ.

28. II. 10.

Suora sana.

Maa, jota myrskyt ja ukkonen lyövät,
jota omat koirat ja vierahat syövät,
kansa, sa valheen ja tuumuuden vanki,
aivoissa ahtaus, sydämessä hanki,
sulleko soisi nyt soittoni kieli?

Ei! Sulle liian on täys tämä mieli.

Aika, sa ankara, hallainen, nurja,
aika puolisivistynyt, pieni, karsas, kurja,
hetki ilman intoa, hengen aateluutta,
arkipäivä, suosiva keskinkertaisuutta,
sulleko kaikuisi sieluni soitto?

Ei! — — Sinä soitat. — — Sun on täällä
voitto.

Europa, kaukaa katsova meihin,
maan polon tuskahan, kansan kyyneleihin,

Englanti, lain koti, yksilön suoja,
 Saksa, tiedon tyyssija, Ranska, valontuoja,
 teillekö laulaisin taakse taivonrannan?

Ei! Teihin saakka ei lauluni kannan.

Niinpä laulan itselleni, oman iloksi illan,
 suuttumuksen syvyydestä laitan sinisillan,
 vihan pyhän pyörteistä nostan nuoren haaveen,

synkän niinkuin sydämeni, oudon kuin
 aaveen:

— — — Totuus! Sun ääntäsi täällä ei kuulla.

Hyvä, siispä soikaamme yhdellä suulla!

Sana suora, minne on mennyt se meiltä?
 Sana kaunis, kaisu et Suomen saloteiltä.
 Sana paljon käytetty, poljettu lokaan,
 polkijaisi kantapäähän pistä haava okaan!
 Totuus, seiso sivullani! Iske, salamoitse!
 Ei! Eipä kuollutta kukaan eloon loitse.

Tiedän sanan toisenkin, suuren kuin meri,
 missä se soi, siellä sykkää sydänveri,
 siellä liput liehuvat, torvet, rummut raikaa,

kansat kaikki hengähtävät, tehdään uutta
aikaa:

— — — Vapaus! Sa tääll' olet vain sana
turha.

Tule, ennen taistelo kuin salamurha!

Ei ole taistoa, missä ei miestä.
Kantanut suotta ei Suomi orjan iestä,
aatteilla, tunteilla tääll' on orjanleima,
outo jalon ylpeys, elonriemu reima.
Miksi suuta halkaista täällä sanoin suurin?
Orja, olet kytketty maahas ikijuurin!

Niinpä kuule, taivas, kun heimoni kiroon,
kuulukohon kurjan huuto Karjalahan, Vi-
roon,
kaikkialle, missä kaikuu Suomen sukukieli,
missä leikkii orjanlapset, laulaa orjamieli . . .
Ei! Ei! En kirotta ma saata kantajaani,
ethän ole emintimä, olet oma maani.

Oisi monta muutakin sanaa suurta,
soipaa,
meillä hevonen helyjä, mut muilla kaikki-
voipaa,

meillä kullan kukkasia, tyhjää ulkokuorta,
 muualla musertavaa, täyttä, ikinuorta:

Ihmisyys! Ihanteet! . . . Ei, en viitsi, jaks.

Mitä on ne, ellei niitä elontyöllä maksa?

Elontyöllä tuimalla, jokahetkisellä!

Sydämessä suuri usko kellä tääll' on, kellä?

Kuka täällä täyttää, kun kaikki täällä lupaa?

Kuka tohtii maassa kiinni luoda tuulen-
 tupaa?

Kuka täällä itseään ja muita kunnioittaa?

Sanokaa! Ja hälle kaikki kannelniekat
 soittaa.

Pelastakoon itsensä, ken voi, ken tah-
 too! Parhaan

täten kantaa heelmän hän myös muiden
 yrttitarhaan.

Tehköön työtä yksin, yössä, ystävittä,
 työnsä

tuloksista vaikk'ei koskaan valkeneisi yönsä.

Tehköön, mit'ei tekemättä jättää voinut!
 Hälle

hiljaa virren viritän ma niinkuin ystävälle.

Karjalan kannas.

Uudenkirkon ja Kiven-
navan asukkaille omistettu.

Karjalan kannas on vartiopaikka,
Karjalan kannas on kaunein paikka
seisoa, kaatua, suuttua, surra,
vaan ei vierahan kakkua purra,
ei olla pajarin poikien orja,
vaan olla vapaa, suora ja sorja,
uskoa oikeuden voittavan voimaan,
toivoa tuomion torvia soimaan,
Karjalan kannas on teidän,
Karjalan kannas on meidän!

Maa meill' on yksi ja yks meillä veri,
heillä on kansa ja esivalta eri,
yks meill' on Suomi ja sama meillä rotu,

emme me uusihin isänmaihin totu,
muistamme maammojen kultaista kieltä,
haastamme harmaiden taattojen mieltä,
poljemme peltoa perkkaamaamme
suojassa lain sekä Suurruhtinaamme,
emme me rajan yli ryntää,
tahdomme kylvää ja kyntää.

Karjalan kannas on vaikein paikka,
Karjalan kannas on kunniapaikka
taistella Europan silmien alla,
vastata sortohon vapautumalla,
kilpenä torjua, kalpana estää,
Uusikirkko seisoo, Kivennapa kestää,
Metsäpirtti auttaa, Rautu on rautaa,
vielä ei kaiveta Karjalan hautaa,
Karjalan kannas on teidän,
Karjalan kannas on meidän!

27. VIII. 11.

Vapaa mies.

Vapaata miestä vangita
ei voida väkivallalla,
ei kalvalla, ei kahleilla,
ei mahtisanalla;
kun kaikki maahan kukistuu,
hän seisoo niinkuin korven puu,
ja kun hän kaatuu, kaatuissaan
päin sortuu sortajaan.

Se vasta, vast' on vapaa mies,
ken oman luoda tiensä ties
keskeltä elon kuohujen
ja ajan aatteiden;
ei häntä vallat horjuta,
ei joukon oikut orjuuta,
hän yksin yönkin halki käy,
kun tähteä ei näy.

Ja vasta vapaa mies on se,
ken tyynnä lausuu Tuonelle:
»Ma kuolla voin, mut kuole ei,
min eestä työtä tein.»
Ei kuolema lie ankarin;
on kuolo seppel sankarin,
kun vaatii häntä vakaumus
ja ihmis-oikeus.

1911.

Uusmaalaidsten laulu.

Eteläsuomalaiselle Osakunnalle omistettu.

Uusmaan urhot, jäämit jäykät,
lapset raisun rannikon!
Maassa meill' on juuret vankat,
tahto taivahalta.
Oisko meissä orjan leima,
ollaan kansa Kullervon!

Riemukseen ei meitä riistä,
sorra sortovalta.
Seiskaa paadet, paikallanne!
Toisianne turvatkaa!
Vaaran tullen vainolainen
valkamiinsa survatkaa!
Kahden puolta Suomenlahta
kukkii kaunis kansa, maa,
suuri Suomenmaa!

Saarten sulhot, nienten neiet,
kansa suuren kaupungin!
Ahkeroikaa, aivot Suomen,
suurta tehdään hiljaa.
Viron viittoo heljä heimo,
itkee vaimot Inkerin.
Meidän täss' on kyntö, kylvö,
vieras korjaa viljaa.
Rajatonta rakkautta
vaatii taisto kansojen.
Uusmaa, joudu johtajaksi!
Saat sa paikan parhaan sen.
Taas on tarpeen Väinämöistä,
haahta sankarhaavehen;
Suomen vapauden!

1911.

Viipurin vartio.

Motto :

Siellä on vapauden haaveilo haikein,
missä sen puolesta taisto on vaikein.

Suomen lukkona vanhastaan,
vieläkö varjelet synnyinmaan,
sytytät toivoa, uskallusta
kesken yötä ja taantumusta;
miehet meillä jos moiset ovat,
silloin turhat on tuulet kovat,
silloin seisovi Suomen laki,
silloin herra on herrallaki,
sortaa ei esivalta saa;
silloin seisovi Suomenmaa.

On kuva, painuva sydämeen:
saapuvat juristit salkkuineen,

tuodaan tuomalla toiset herrat,
itse lain-tutut kymmenkerrat,
syyttäjät pöytäkirjaa pitää,
vastapuoli ei vastaa mitään,
toisille painetit arvon takaa,
toisille vain omatunto vakaa,
vala vannottu Suomenmaalle,
Suomen laille ja Ruhtinaalle.

On näky toinen juhlallinen:
istuu rykmentti iloiten,
kunniavieraana kunnian miesi,
jonka he syytetyksi jo tiesi,
juttu juoksevi, viiniä tuodaan,
varmaan Keisarin maljakin juodaan,
järjestysvalta ei neuvoa tiedä,
tahtoo rykmentin vieraan viedä,
vangita Viipurin kaupunginpään;
Keisarin upseerit estävät tään.

On kuva kuuluisa kolmaskin,
piirtyvä kansan mielihin:
maaherra, valvoja järjestyksen,
puolella vääryyden, villityksen,
lain ylin turvaaja turvanansa!

Hälläkö myös vala vannomansa?
Ei! Hän on vannonut hallitsijalle
olla kunnia armeijalle,
oikeuden suojaksi miekkansa käyttää.
Näinkö hän tuon pyhän tehtävän täyttää?

Voi virat vaipua, maat voi hukkuu,
vaan ei kansojen omatunto nukkua,
siellä on vapauden haaveilo haikein,
missä sen puolesta taisto on vaikein.
Viipuri! Seisot kuin kallio meressä,
seisonut ennen jo tulessa ja veressä,
kertoa voivat sun muurisi harmaat
isänmaan kohtalot kolkot ja armaat;
Viipuri! Et sinä sortua saa.
Jos sinä seisot, seisovi maa.

14. IX. 1912.

Mies mieheltä.

Mies mieheltä, mies mieheltä
soi taisto nyt kautta maan;
kenet taisto kaas, hän nousee taas,
ei petturi milloinkaan.
On kansojen oikeus ijäinen,
myös oikeus kansan tään;
jos seiso ken ei eestä sen,
hän kuollut on eläissään.

Mies mieheltä, mies mieheltä
väkivalta nyt maahan käy;
on Suomen yö, on yössä työ,
ei aamun toivoa näy.
Kun kansan parhaat kahlitaan
ja kansa onneton
ei estää voi, vain kestää voi,
se kärsimystä on.

Mies mieheltä, mies mieheltä
 maa sankareita luo;
 se ainoo on säde auringon,
 mi lohdutusta tuo.
 Mut voi, että poiat oman maan
 vieraalle heitä vie,
 ei vuoksi muun, vain palkan, suun —
 se tuska tuimin lie.

Mies mieheltä, mies mieheltä
 lähestyy turmio,
 Maa silvotaan, laki poljetaan,
 on poljettu kauan jo.
 Joka kansanjänner vireesen,
 muu tässä auta ei,
 työ yhteinen, tuhatkertainen,
 tai surma Suomen veil

Mies mieheltä, mies mieheltä
 lyö tunteet kytketyt.
 Kukin paikallaan, kukin kohdastaan
 on maansa muuri nyt.
 Kun sulho jättää morsion,
 kotinsa harmaapää
 ja eestä maan käy vankilaan —
 ken silloin kylmäks jää?

Mies mieheltä, mies mieheltä
pyhä lippu siirtyvi.
Monet taisto kaas, se nousi taas,
taas pilvihin piirtyvi.
Taas ylpeät olla saatamme.
Maan kansat: kunniaa!
On vaatteessa sen sana vapauden,
sitä suojaa Suomenmaa.

1913.

Magna Charta.

1863—1913.

Tuo tottako ois;
oli meillä kerran kansa,
vapaa kansa vallassansa,
ja kansalla hallitus, mi tajusi sen tarpeen?
Ja ettäkö maalla ois mahtaja ollut,
mi suureksi tullut
on vuoksi sydämensä
ja suuren lempeytensä
ja huolen, jolla liensi hän haavoja arpeen?
Tuo tottako ois?

Ei olla se vois;
näät silloinhan oisi
olot kaikki täällä toisin

ja kaikkihan seurais sen aurinkorataa;
 ovat kansojen hengen ja elon siemenjyvät
 esivallan teot hyvät,
 ja häirinnyt mikään
 ei täällä ijäst'ikään
 ois ruhtinaiden onnea ja kansan vuosisataa?
 Totta olla jos vois!

 Ja maahanko ois
 myös Magna Charta luotu
 ja tänne vapaus tuotu
 esivallan oman käskyn ja määräyksen mukaan?
 Ja ettäkö vahtinut järjestysvalta
 ois sitä yltä, alta,
 ja laki yksin täällä
 ois ollut vallanpäällä
 ja tohtinut loukata ei sitä oisi kukaan?
 Se tottako ois?

 Ei olla se vois;
 näät silloinhan täällä
 ois turva tuulissäällä
 ja silloinhan täällä kai oisi vapaa kansa;
 kun kuulemme tuosta, se soi kuin kaunis
 laulu,

se on kuin kaunis taulu,
 mi sydämiä syttää,
 mut murhemielen jättää .
 ja nykyolot näyttää tosi karvassansa.
 Totta olla jos vois!

Josp' uskoa vois,
 maan hallitus että ois vielä maan
 hyöty
 ja että vapaus lyöty
 vois turvata oikeuden, lempeyden mahtiin,
 ja että elo kansojen kävis lain mukaan,
 jot' ei loukkaisi kukaan,
 joka on omatunto,
 on esivallan kunto,
 ja että ajantieto löis sydämien tahtiin!
 Josp' uskoa vois!

Olot täällä toisin ois,
 ois Suomi suuri, vankka,
 ois vartio sankka
 ja varmaankin valtakunnan kruunussa helmi.
 Mut vainovuodet tulleet on tuimat ja kovat,
 ne vienehet ovat

tuon meiltä lapsenuskon
ja elon aamuruskon
ja toivon, mi kauniina karkeloi ja telmi.
Josp' uskoa vois!

1913.

Joulu Krestyssä.

Pian soivat joulukellot kaikkialla,
Jumalan rauha kulkee kautta maan,
näkymätönnä joka äkkunalla
jo joulutonttu tanssii tanhuaan.
Mut mustat on vankilan muurit.

Jo siskot siskoihinsa yhtyy, taatot
taas perhepiireihinsä sulkeutuu,
ja maammo muistaa monet joulu-aatot,
kun kukki itsellekin ilonpuu.
Mut kolkot nyt on kodit Suomen.

On ilo poissa. Muistuu meillä mieleen
ne miehet, jotka väärin vangittiin,
ne kodit, joissa jäänyt ovenpieleen
on jouluksikin suru synkkä niin,
että kynttilät tahdo ei tuikkaa.

Ja he ei sentään ole tehneet muuta
 kuin minkä tekee joka kunnan mies,
 he suojanneet on Suomen joulupuuta,
 meill' että oisi oma kotilies,
 isänmaa, emonkieli ja laki!

Nään heidät selvään. Tunnen heistä monta.
 Jokaisen käteen käydä tahtoisin,
 sanoa — sana kuink' on arvotonta! —
 ei, hiljaa ehkä pois ma hiipisin
 ja virkkaa voisi en mitään.

Ma tiedän; tunteet politiikan vaa'ssa
 ei paljon paina, ehkä sentään vähän.
 Mut tiedän myöskin; ellei tunteet maassa
 nyt liiku, ei meist' ole elämähän,
 vaan käyköön kaikki kuin käykin!

Ne kunnan miehet! Isät, äidit heidän,
 jo kuolleet taikka vielä elävät,
 jos kenenkään, on tässä kiitos teidän,
 tuhannet teitä tänään kiittävät,
 kun annoitte urhoja maalle.

Ja mieleen heidän kun te istutitte
tuon tunnon, että oikeus on pyhä,
ja siinä uskonnossa kasvatitte
nuo miehet, jotka siihen uskoo yhä,
ja joista vuossadat kertoo.

Ja lapset, joill' on onni olla heidän,
te saitte muiston kadehdittavan,
tiedätte: Suomen vastaisuus on teidän,
sen isät loivat yössä vankilan,
ja huonommat liene ei pojat.

Sanoinko, kolkot kodit Suomen oisi?
Ei, joulurauha kulkee kautta maan.
Iloa eikä itsetunto loisi,
me että kunnon kansaan kuulutaan?
Ja siitä me kiitämme heitä.

Ja kolkko heille oisko Krestyn koppi?
On heillä sentään jouluseuranaan
se hyvän omantunnon vankka oppi,
joll' on he nostanehet Suomenmaan,
kun meilt' oli usko jo mennä.

Palavat heille kaikki kynttilämme,
jokainen kuusi heille kumartaa,
soi syvimmällä meidän sydämissämme
kuin jouluvirsi sana: isänmaa.
Mut kunnia, kunnia heille!

20. XII. 13.

Hautaus.

Eellä ensin risti puinen,
sitten pappi partasuinen.

Sitten ruumisvaunut, sitten
lyhyt seura saattajitten.

Sekin kylmä, virallinen,
vaikka varsin toverinen.

Soittokunta sotilaita!
Ken nyt matkaa kuolon maita?

Painettien kylmä kärki
vastaa, jos ei keksis järki.

Kuka? Yksi miljoonista
valtakunnan kasarmista.

Puhuu tuima pohjatuuli,
siintyy soittajankin huuli.

On nyt aamu uudenvuoden.
Tuonko tuli myötään tuoden?

Näky vaiko vertauskuva?
Ei! Vain taulu unhattu.

Hautaa vain nyt valtakunta
poikaa kesken pohjan lunta.

Nimetöntä, suurta lasta
kivääriä kantamasta.

Marssimasta maita, soita,
elon lyhven louhikoita.

Vierryt lie hän venäjältä.
Täällä päättyi päivät hältä.

Kuka? Yksi miljoonista
takin harmaan kantajista.

Niistä, joiden hartehilla
mahti maan on mahtajilla.

Soitto soi niin suruisasti.
Katson kadun päähän asti.

Itkettäis, jos ilkeis. Huuli
vavahtaa, käy pohjatuuli.

Siittää sydän mieltä monta,
rakkautta rajatonta.

Myötämieltä miljoonien
lumen alle painuvien.

Uunnavuonna 1914.

Kansalaisseppel.

Leo Mechelinin muistolle omistettu

Varmaan hän oli myötäsään soutajaks luotu,
otsalla onni, sielussa sointu ja ja rauha;
sorjemmin sous hän, vaikk' oli vastasää
suotu,
koittanut konsana vaikka ei lepo lauha.
Myrskyssä seista hän tahtoi,
taistella tohti ja mahtoi,
työmies kuin ei kukaan,
johtaja, tempaaja mukaan,
mestari muodon ja sanain,
kyntäjä valtaisten vanain,
hän, Päämies, min haudalla sorretty kansa
voi vieläkin muistella vapauttansa.

Taiteita suosi hän, tieteitä viljellä ehti,
 kansansa yhteys ain oli mielessä hällä;
 kaunista kauniimpaa ei laakerilehti
 kansalaiskuntoa kuin oli miehellä tällä.

Korkeinna kaikista muista
 kumpunsa kunniapuista,
 myrskyt kun mylvii ja raastaa,
 puu yhä oikeuden haastaa,
 laulaen lain ikikieltä,
 mieltien sankarin mieltä,
 Päämiehen, min haudalla sorrettu kansa
 voi vieläkin toivoa vapauttansa.

Pystynä kulki hän: tiensä ja määränsä tiesi,
 kaiutti kansansa oikeutta kuin jalopeura;
 kunnian soi hälle ystävä kuin vihamiesi,
 kolme miljoonaa oli sankarin seura.

Sortajan suut hän suisti,
 kaukaiset maat hänet muisti,
 muodoissa lempeetä, mutta
 aatteissa karkaistunutta
 poikaa pohjolan peräin,
 miestä miekankin teräin,
 Päämiestä, min haudalla sorrettu kansa
 voi vieläkin vanhoa vapauttansa.

Harmaa on taivas, halla mielihin hiipii,
raskaina riippuen itkevät puut sekä pilvet;
kuoleman tuuli kansamme toivoja riipii,
mutta kummuista kaikuvat kalvat ja kilvet.

Kuulkaa! Se Suomen on soitto!
Tuomiopäivän on koitto!
Nousevat paatiset parmaat,
veisaavat vainajat harmaat
voittoa Väinölän rantain,
urhoa kilvellä kantain,
Päämiestä, min haudalla sorrettu kansa
voi vieläkin leimuta vapauttansa.

26. I. 14.

Vapaus.

Oikeuden marttyyreille omistettu.

Jos on suurta tehty missä,
sit' on tehty sydämissä,
kautta tarmon, kautta kunnan,
hyvän kautta omantunnon;
siell' on Suomen juuret meillä,
jotka kestää elon teillä,
kestää, vaikk' on vaara vakaa,
kuuluu vuosisatain takaa.

Terve teille, Suomen suuret,
joill' on synnyinmaassa juuret,
syvät niinkuin Suomen puilla,
syvemmät kuin meillä muilla;
kuka enin kärsi, vasta

häll' on tieto maailmasta,
tunto isänmaankin oman,
armahan ja onnettoman.

Vapaus, sana meille soipa,
Väinön virsi kaikkivoipa,
kauas kuulu, kauas kaiu,
Suomen rantamilla raiu!
Vapaus, teille vankilasta,
muille kerran koituu vasta,
koska heilii vapaa henki
alta Suomen surujenki.

1914.

Neljäs käsky.

Kalevalapäivän johdosta 28 p. helmik. 1914.

Kaukana, kaukana
kansan on syntymäjuuret.
Tuskin isää, äitiä
muistavi kukaan,
varsinkaan jos ei
ole olleet ne suuret,
jos eläneet vain korvessa
kontion mukaan.
Kaikk' unohtuu;
myös kansojen kauneimmat virret.
Pois lahoaa
kodin yhteisen korkeimmat hirret;
jäljelle jää
vain vaistojen yhteisten touko,
Väinölä, jonka ei urhoa
ampune Jouko.

Korvesta tultiin,
 kuultihin myös kodin kuusta,
 kauniimpaa ei laulua
 laulettu koskaan;
 ei runo raiu
 nyt pyhän pihlajan puusta,
 raikuvi myrskyjä
 rautaisen vuossadan, joskaan
 emme me ijäti
 inhasti uskoa saata,
 ettei kauneus
 kerran kaitsisi maata,
 sois pyhä virsi
 vieläkin henkisen mahdin,
 sois yli tykkien jyskeen
 ja ratsujen tahdin.

Untenko kansa?
 Siinä me uskossa kuollaan.
 Ei meitä auta
 höyry, ei sähkö, ei lento.
 Siinä me surraan,
 siinä me huomenet huollaan,
 siinä on myös vesa toivomme
 kultainen, hento.

Muistako sitten
 jälkehen jäänehet liemme
 vai muut meistä,
 sen uskon me hautahan viemme;
 ei sovi ihmisen
 olla ihmisen herra
 muulla kuin hengellä vain,
 kuin Väinämö kerran.

Hulluuden kansako?
 Sitten on elo turhaa!
 Sitten ne harhausi
 taatot ja taattojen haaveet!
 Mutta niin kauan
 kuin on väkivaltaa ja murhaa,
 kulkeva haudoilla
 on esikansamme aaveet,
 etsien vieläkin
 virttensä armasta aikaa,
 lempeyttä luonnon
 ja tahtonsa valtiastaikaa,
 soittaen korviin
 maailman mahtavienki
 korkeutta, jolle
 outo on tään ajan henki.

Kaiken kansan laulu.

(Kantaatista »Väinölän väki»).

Vaarass' on taattojen tanner,
vaarassa maammojen manner,
onni ja vapaus maan!

Raikuvat tornista torvet,
vastaavat Väinölän korvet:
Suomea suojelemaan!

Vaarassa on kotikieli,
on laki oikeamieli,
on isä, äiti ja laps!

Katso, jo rientävät uuteen
kaikk' asevelvollisuuteen,
vanhuskin harmajahaps.

Vaarassa on suku Suomen!
Koita ei konsana huomen,
voiton jos saa vihamies.

Vartion hetki on lyönyt,
vaikea eessä on työ nyt,
tiedätkö paikkas ja ties?

Vaarass' on valtion pylvääät,
toivomme, muistomme ylvääät,
viljelys vanhempien!

Haihtuvi haavekin orjain.
Maailma on oma sorjain,
valpasten, vapaiden!

1914.

Airut.

Yli vyöryvän veen, yli myrskyisän maan
uros rientävi raisulla ratsullaan.

— »Mihin kiire sun, mies?» — »Minä vies-
tiä vien.»

— »Kuka itse sa oot?» — »Joku joukosta
lien.»

— »Mihin? Mistä?» — »Ma tiedän vain
matkani pään,
kun joutunut muuta ma en kysymään,
ma tehtävän sain, polun äärettömän,
näet kirkkautta kohti mun kiirehtivän.»

— »Ja matkasi milloin jo alkanut on?»
— »Ajan aamussa uskoin jo aurinkohon!»

- »Siis päivänkö linnoihin päättyvi ties?»
 — »Niin totta kuin oon pyhän auringon
 mies!

En tahdo, en voi epäonnistua!
 Ma tiedän, mun viestini turvaa mua,
 se on hyvä, se on hyvä! Siks riemuitkaat
 mun kanssani maailman kansat ja maat!»

Hän rientää, hän kiittää, hänt' enää ei näy.
 Mut kansassa synkeä kertomus käy,
 hän määräänsä pääsi, hän paikkansa löys,
 ja palkkansa hänen oli pyövelin köys!

Mut hetkellä, jolloin hän hirtettiin
 jo vapauden virsiä veisattiin.
 Kuka oli hän? Haihtuja helmahan yön!
 Hän vain oli ajatus alkavan työn.

Mitä miehestä muuta ois virkkaminen?
 Hänen kertoivat kotiinsa saapunehen
 yli myrskyisän maan, yli vyöryvän veen,
 pyhän Jumalan leimuavaan sydämeen.

Syksyllä 1915.

Suomen päivä.

Soi päältä Pohjan sankean
nyt taika talvi-yön,
maan kaiken kautta ankean
lyö liekki laulun voittoisan
kuin tähtikalpa Väinön-vyön
tai mahti hengen työn.

Jo rauta, vaski vaipuvat,
kun kultakannel soi,
yön tahdot julmat taipuvat
ja vainon haamut haipuvat,
suur' Rakkaus, min Tieto toi,
myös Suomen päivän loi.

Suomen linna.

Turja, tuulien kuningas,
puki päälle vainopaidan,
suki varsansa valion,
huuti heimolle vihurin:
»Hoi, miehet, ulos urohot,
läkkän kaikki katsomahan
Suomen peltojen periä,
liepeitä Suvannon linnan!»

Pakkanen, Puhurin poika,
iski kahta kämmentänsä,
tempasi teräskurikan:
»Siispä saamme nyt tapella!»

Routa, ruhtinas nevojen,
nuoremmalle noin nimesi:

»Viel' älä liikoja iloitse,
 eessä on tuhannet turmat!«

Toki suorivat sotahan
 nuo sulhot sumean Pohjan,
 sata kuuraista urosta,
 tuhat miestä tuurallista;
 kussa kulki Turja tuima,
 kypärät kyventä iski,
 raaka raikui Talven taika,
 soi säilät revontulien.

Se oli suuri Suomen linna,
 Kalevan kuningaslinna,
 alla kuusen kukkalatvan,
 päivänpuolella mäkeä.

Kaleva, kuuluisa kuningas,
 itse istui ikkunassa,
 näki saartavat salamat,
 lausui päästä pöytälaudan:
 »Vainovalkeat palavi
 etäisellä Pohjan puolla!«

Liikkuvat liki jo linnan
 nuo peikot pimeän Pohjan,
 katselevat, kuuntelevat,
 sydän on sisälle syöstä:
 »Kaikki on unessa kansa,
 surma Auringon suvulle!»

Routa, ruhtinas nevojen,
 nuoremmille noin nimesi:
 »Saattavat salata meiltä
 miehiänsä, miekkojansa!»

Toki ryhtyi rynnäkköhön
 tuo väki väkevän Turjan,
 vinkuivat Vihurin nuolet,
 paikkui Pakkasen kurikka,
 kovin lauloi Lappi laaja,
 Halla harmaja saneli,
 murtui muurit Päivän lasten,
 linna Auringon aleni.

Kaleva, kuuluisa kuningas,
 näki jo turmansa tulevan,
 sinkosi sanan salaman

päästä pitkän linnansillan:
»Nousemme norosta kerran,
alta turpehen tulemme!»

Sortui jo sorahan linna,
kera kaatui kansan kaiken,
Auringon heleän heimon,
juuren, juuttaman jumalten.

Vuossadat samosi, kukki
kummulla viherjä viita,
nurmi peitti nukkuvaiset,
turve turpehen alaiset,
vain joku kävijä outo
kuuli kummia sanoja
maasta muinen mahtavasta,
kansasta perillä Pohjan,
joka uskoi Aurinkohon
yönkin yltyvän uhalla,
kesähän keskellä kinosten,
mahtihin manalle mennä.

Kansan kannel jäi jällelle
liki suuren Suomen linnan,

alle kuusen kukkalatvan,
päivänpuolelle mäkeä.

Tuo päreä Päivän poika
kulki tietä kuusipuista,
istahti ilokivelle,
käänti kanteleen kätehen:
»Siis mitä minulle kerrot,
soitto menneiden kesien?»

Puhui kannel puusta tehty:
»Kerron itsesi ihanan,
laulan sulle Päivän laulun.»

Tuo päreä Päivän poika,
pani sormet soittamahan,
laaja laikkui Väinön laulu,
virsi Auringon virisi;
kuni soitti Päivän poika,
sini sankarit heräsi,
loimusi väkevä loihtu,
kummut kuolleiden kumisi.

Tuo päreä Päivän poika
se vielä enemmän soitti,

kilvet maan alta kilahti,
kalvat kalskui Tuonelalta,
nousit maasta maan=venyjät,
tulivat turpehen alaiset,
sulhot hirnuvan hevosen,
neitsehet heleän helman.

Tuo päreä Päivän poika
sekä soitti että lauloi,
lakosi viherjä viita,
siirtyi sammal vuossatojen,
pyhät kaartui pylvähistöt
kantta taivahan tavaten,
seisoi seinät Suomen linnan
kuin pielet pihalla Luojan.

Kaikui mahti maan povesta:
»Nyt me nousemme, tulemme,
nyt on hetki Päivän heimon!»

Toinen raikui taivahalta:
»On nyt hetki Hengen iskun,
tuokio valon vasaman!»

Turja, tuulien kuningas,
 Pakkanen, Puhurin poika,
 Routa, ruhtinas nevojen,
 kaikki tuota kauhistuivat:
 »Mittyinen tämä on kansa,
 tulevi Tuonelta takaisin,
 Tiedon tapparat tanassa,
 kilvessänsä kuolonkirjat?»

Jumahti Jumalan kannel:
 »Se on kansa kaikkivoipa
 uskossa esi-isien,
 heimo huomenen huminan
 sekä illan himmenevän!»

Teki työnsä, tiesi tiensä,
 jätti kansojen merehen
 Väinämön venehen jäljen.

25. II. 17.

VI

Vallankumous

Vapauden virsi.

Murheen, tuskan, uhman virsi
tottuneesti kaikuu täällä,
harvoin väistyi hallan kirsi,
paistoi päivä Suomen päällä,
minkä paistoi, petti senki,
jälleen jäähän, yöhön heitti,
minkä kukki kansan henki,
kaakon tuuli, tuisku peitti.

Kuinka? Meitä vaaditaanko
laulantaan nyt riemuvirren?
Valkeusko voitti? Maanko
mahti nousi alta kirren?
Suomen oikeus, Suomen vapaus
tunnustettu tuolta puolen,
mistä joka merkkitapaus
meille oli aihe huolen?

Kysyy, katsoo Suomen kansa:
 Naapurissa nähdään unta!
 Vaiko ollaan valveillansa,
 vapaa koko kansakunta?
 Ihmis-oikeus istutettu
 maahan, missä äsken vainen
 viihtyi hukka, viihtyi kettu,
 vaan ei kunnan kansalainen?

Kaikuu hurraahuudot vastaan:
 »Vapaus, vapaus meille, teille!
 Vangit astuu vankilastaan,
 mahti siirtyy marttyyreille,
 katkes kahleet vuosisatain,
 sortui vanhan vallan pylväs,
 aamuruskoon uutten ratain
 rientää Volgan heimo ylväs!»

Kuulee, katsoo Suomen kansa:
 Tokko tuo nyt lienee totta?
 Harvoin työssä haaveitansa
 tarkistetaan tappiota.
 Moni näkee suurta unta,
 löytää haudan hangen alta,
 taivas heittää päälle lunta
 ja hän kuolee maailmalta.

Raikuu miljoonitten mielet;
 »Vapaus, vapaus! Etkö usko?
 Palaa idän ilman pielet,
 hehkuu ajan huomenrusko!
 Pestään jäljet veljesveren,
 koittaa päivä meille, muille,
 rantaan Tyynen, Mustan meren,
 Väinän, Vienan virransuille!»

Verkkaan nousee Suomen kansa.
 Oisko onnen armas aika?
 Kaiuttaako kanneltansa
 tässä taivaan Luojan taika?
 Vaikk'on teillä valta eri,
 toinen kansa, toinen kieli,
 sylkähtää mun sydänveri,
 lämpenee jo läyli mieli:

»Tuota toivoin tuon ikäni,
 katsoin kautta aikakauden
 koittavaksi, voittavaksi
 vapauden Venäjän maassa,
 kun oli kaunis kansa siellä,
 vaan oli orjana pidetty,
 pantu rengiksi pajarin,
 piestäväksi tsaarin piiskan.

Ja tuota ikäni toivoin
 heräämistä kansan hengen
 rannoilla Nevan rämeisen,
 Donin, Volgan vieremillä,
 kun oli kolkkoa asua,
 outo olla naapurina
 talon suuren ja pimeän,
 liki tuiman linnanherran.

Löisin nyt käden kätehen,
 virittäisin virren uuden
 kunniaksesi, Venäjä,
 veljien vapaudelle,
 vaan olen itse orja vielä,
 outo maassani isien,
 kiviriippa rinnan päällä,
 suukin suljettu minulta.»

Vastaa riemun raikahdukset:
 »Eikä muuta? Sitten sulle
 kohta aukee auvon ukset
 kovan onnen koetetulle!
 Katso! Katso! Vapaa olet,
 vapaa sinä, vapaa minä,
 polkuasi omaa polet,
 yhdytähän ystävinä.»

Jop'on uskoi Suomen kansa,
kouraan tarjottuun jo tarttui,
lieto luontui laulantansa,
kaikkiällä riemu karttui,
kuuli hongat kummaksensa,
kuinka lauloi maassa hallan
kansa virttä vapautensa
kerran kera vieraan vallan.

21. III. 17.

Juhlavirsi.

Aron himmeän helmasta aurinko nous,
kuin oikeuden juhlaan sen soi sotajous,
se leimusi lempenä syntymämaan,
se vaati koko maailman valkenemaan,
ja vapautta, veljeyttä kansain se soi,
se työmiehen rintahan toivoa toi,
liki kansaansa liitti taas sotilaat
ja keveämmin hengähti heimot ja maat;
yli maanpiirin astuu nyt armeija työn
läpi myrskyn ja kauhun ja kuolon ja yön,
mut kasvoilla kaipuu ja uskonto uus
ja sydämissä valtioiden vastaisuus.

Säde singahti maahan myös talven ja jään,
sen sai sydänlähteet lämpenemään,
moni haavekin vainottu valveutui,

viha väistyi ja kosto, mi nyrkkiä pui,
 ja kyynelsilmin ihmiset yhtehen sai:
 me kaunista unta vain nyt nähmemme kai,
 sama sallimus oikeutta antane ei,
 mi valtaherran valtikalla kaikkemme vei,
 ei lahjaksi elämäänsä kansakunta saa,
 sen vasta uljas uskallus valloittaa,
 ja kauniimpi kuin tuli tarjottu lie,
 on urholiekki uhman ja salamoiden tie!

Ei viel' ole meidän, min onnetar suo,
 sen omaksemme vasta työ, taistelu tuo,
 sua auta ei armo, jota ansaitse et,
 siks hukkaan sa vapautta huokaelet,
 mut nähty viel' ei aamua sen armaampaa,
 jos itseensä uskoo mun unelmaini maa,
 tää kansa on itkenyt, laulanut yöt,
 se täyttääkö päivän myös paahtavan työt,
 tään heimon nyt kourassa kohtalo on,
 nyt Kalevalan kansa on kahleheton,
 mut niin jos tahto taivahan on Jumalan,
 se hurmehin kastaako maan vapahan?

25. III. 17.

Pekka Svinhufvud.

Hän tuomaripöydästä vietiin pois —
hän, kansan mies,
joka oikeutta säätää ja muillekin jakaa ties,
ja oli kuin Suomesta sortunut ois
lujin turva lain,
väkivalta ja vääräys jäljelle jäänehet vain.

Hän tuomaripöytähän istuu taas —
mut hallitsemaan,
hän, oikeuden vartija, kalpa nyt kansan
ja maan,
hän valvovi siinä kuin harmaja paas,
vakavarma niin,
teräskatse kantava myrskyihin kaukaisiin.

Kun tuomaripöydässä istuu hän —
 ties Suomi sen,
 ties valkeat vallat kansojen oikeuden —
 valo on hän illankin himmenevän,
 tulenpatsas yön,
 jota seuraavat joukot hengen ja ainehen työn.

Kun äänensä tuomaripöydästä soi —
 liet päällä veen
 jylyn kuullut loitolla vyöryvän pauanteen —
 niin rauhassa maamies raataa voi,
 petos, vilppi vaan
 käy piiloonsa mustaan peittäen muotoaan.

Siks ympäri tuomaripöydän tuon
 lyö kansa nyt
 kädet liittoon kuin kilpilinna taas ehjeynyt,
 ja seisova aalloissa aikojen vuon
 pyhä on se paas,
 väkivalta min kaas, mut oikeus pystytti taas.

31. III. 17.

Vapaa Viro.

Terve, Eesti, terve, veljet,
terve, siskot Suomen sillan,
terve, että murtui teljet,
päätyi puhde pitkän illan!
Taara auta kansaa kahta,
jotka kaitsee Suomenlahta!

Kansa Kaupin, Lemmitynkin,
kauan kestit, kauan kärsit,
etpä kuollut, vaikka synkin
mielin orjan leipää järsit,
heilui heinä taikka olki,
maata vieras valta polki.

Niin ne saartoi saksan-linnat
niinkuin raaka rautamyrsky,
niin ne nyyhki Lindan rinnat

niinkuin laulun laajan hyrsky,
 säilyi valtas pihtipieli,
 Eestin mieli, Eestin kieli.

Meillä ruotsi, teillä saksa,
 sama vihdoin tsaarivalta!
 Kertoa ei kieli jaksa,
 kuink' ei kuoltu maailmalta,
 riittää, että rinnan tiellä
 kohdataan nyt riemumiellä.

Yhtä ollaan veljesverta,
 puuta yht' on kanteleemme,
 yhteen kuuluttiin me kerta,
 siispä vapausliiton teemme,
 tasavallat kansan kahden
 poikki laajan Suomenlahden.

Vala suuri vannokaamme
 Suomen, Eestin Jumalalle,
 ettei koskaan meidän maamme
 enää mahdu sorron alle
 sortajankin sortumatta,
 muukalaisen murtumatta.

12. V. 17.

Terve, Ukraina!

Terve, Ukraina! Kunnias soikoon,
huutona huomenen valkenevan!
Voimasi, lempesi leimaus voikoon
vaatia, laatia maan vapahan!
Uljas Ukraina! Nyt älä horju!
Kerran se koittaa kansojen koi.
Tyynenä, vankkana vaarasi torju,
tai jos on tarpehen, niin salamoi!

Kaunis Ukraina, kansojen suola!
Sulla on lippu ja meillä on tie.
Myötäs on myrskyssä Suomi ja Puola,
myös Viro, Lätti ja Liettua lie.
Eespäin, Ukraina! Et ole orja,
itse jos toivot ja tahdot sa sen.
Kuuletko kuoron, mi suur' on ja sorja
kuin meri kansojen kauhtuvien?

Uusi Ukraina, tenhoisa, uhkee!
Väljinä välkkyvät virtaisi suut,
vapauden purppurakukkihin puhkee
Mordva, Grusinia, Permi ja muut!
Hetki on Venäjän heimojen nousta,
katkoa kahlehet tsaarien yön.
Loista, Ukraina! Jännitä jousta,
valkaise tie tasavaltaisen työn!

29. VI. 17.

Suomen partioväen marssi.

Me vapaan Suomen vartiot
maan vastaisuutta kannamme,
me sille suunnan annamme,
kun varhain päättyy partiot,
siks viivat, kulmat, kartiot
me tarkallensa tiedämme,
sääät myrskyisetkin siedämme
kuin vuoren harmaan hartiot.

Me turvaa tuomme heikkojen,
me tuumimme, me toimimme,
me oomme yhteisvoimimme
myös suoja yhteisseikkojen,
näin parvet siskoin, veikkojen
kun kasvavat, kun karttuvat,
maan vartioiks ne varttuvat
ja surmaks Suomen peikkojen.

Me armahdamme, autamme,
me emme pyydä hyötyä,
saa saalista, lyö lyötyä
ei kelpo keihäsrautamme,
on laaja astinlautamme
maailman ranta raikuva,
siks vapaa viel' on kaikuva
tää laulu päällä hautamme.

1917.

Vapaa kansa.

Pantu on kruunu kansan päähän.
Tokko kansa sen kantaa voi?
Torvi on soinut myrskysäähän.
Kuinka nyt kulkijan sielu soi?
Uskoa uskaltaako?
Vapaa Suomenmaako?
Eikö konsana enää täällä
vieras valta ois vallan päällä,
eikö sorto, eikö surma?
Oisi silloin onnen hurma!

Saatu on valta kansan käteen.
Kuinka kansa nyt käyttää sen?
Sammua antaako aamunsäteen?
Vastaisuus pian näyttää sen.
Sammua veljesvereen?

Kolkkohon koston mereen?
 Vaipua aaltoihiin vihan ja vainon
 oman nyt onnen ja vallan painon?
 Helpompaako orjan olo?
 Kuole silloin, kansa polo!

Kuole kuin koira kunniatta!
 Pohjan hankihin hautas luo!
 Hautavierahat kutsumatta
 sulle tundrojen tuuli tuo.
 Peittävät unhon nurmeen
 veljesvainon ja hurmeen,
 kaartavat kumpua karhu, hukka,
 vaan ei ykskään kaunis kukka,
 paikkaa kansan kuolleen,
 huoanneen ja huolleen.

Itkee kulkija itseksensä.
 Eikö aika nyt auvon ois!
 Tuska ja häpeä sydämehensä
 hiipiä ehti, ei lähde pois.
 Suomen kansako vapaa?
 Ilman ihmistapaa,
 vailla kuntoa kansalaisen,

kunniaakin jo miehen, naisen,
lauma laaka, rahvas raaka!
Tuolleko lain ja vallan vaaka?

Pantu on kallis kansan päälle.
Tokko kansa sen kantaa voi?
Ihana uskottu itsekkäälle,
siksi säikkyen kannel soi.
Eikö se särje sitä?
Mitä se tietää, *mitä*
vapaudesta, min valtaviirin
varjelus vaatii urhopiirin?
Eikö parhaintaan se parjaa,
kaikkea, mi tääll' ei karjaa?

Soinut on torvi myrsky-yöhön,
Kuuleeko kurja joukko sen?
Kutsunut kaikki yhteistyöhön,
vaatinut nuorelle valkeuden.
Vaan on vapaus turha,
missä vain rikos ja murha
turvatut on ja rosvot, roistot,
pala ei kalleimmat kansan loistot,
hehku vapaan hengen kärki,
juurru järjestys, ei järki.

Tumma päivä.

Tumma päivä, tuskan päivä,
koska kattoi hurmehäivä
Suomen miesten selvän kunnon,
oikean ja väärän tunnon,
koska herjaan heimo ryhtyi,
ryöväreihin orjat yhtyi,
kutsui maahan kuolon, hallan,
kaasi kauniin kansanvallan
juuri tuolla tuokiolla,
jolloin täytyi yhtä olla,
koska koitti hetki kerran,
huomen heljä kansain Herran.

Muisto murheen, muisto murhan,
koska tähden kaunan turhan
Suomi suistui veljesvainoon,

paadenpaksuun syiden painoon,
 kyntämättä pellot jäivät,
 räiski täällä ryssät räivät,
 mustemmaksi heimo muuttui,
 järjestys ja järki puuttui,
 loppui leipä, miesten mieli,
 vaan ei hulluus, hurja kieli,
 sikskuin sortui lailla martaan
 maahan haaveet kansan hartaan.

Heimo hallan, heimo roudan,
 tuttu tuulen, tuiskun, poudan,
 ei ne koskaan koita sulle,
 kovan onnen koetellulle,
 taivasvaltain tanhujuoksut,
 päiväkuumpuin kukkатуoksut,
 hinnat raskaat saat sa maksaa,
 minkä Suomen selkä jaksaa,
 koska järkes peitit pilveen,
 tautta turhan, inhan ilveen,
 tartuit raakaan surmarautaan,
 astuit parhaan aattees hautaan.

Eikä koskaan koita sulle,
 Tuonen herran tuiretulle,

suurten kansain hetket suuret,
sull'on suossa henkes juuret,
siell'on kylmä, siell'on kalma,
sieltä huuruu Tuonen talma,
vaikka saisit maankin vauraan,
ellet itse käyne auran.
siirry tiedon, taidon kuokkaan,
kasvatuksen kansanluokkaan,
kuin on tehneet heimot toiset,
kunnokkaammat Kullervoiset.

Katso: vieraat kenttäharmaat,
muille yrmyt, meille armaat,
maasta mielten, maasta miekkain,
vaan ei veljeshurme-hiekkain,
täytyi nousta Suomen rantaan,
vuotaa vertaan Suomen santaan,
ettei suistuis kansa surmaan,
hirmuvallan vauhkon turmaan,
että ääriin Pohjan jäiden
pääsis henki tähkäpäiden,
päivä ihmisyyden uskon
kautta kauhun, sauhun ruskon.

Valtakunnan marssi.

Suomen armeijalle omistettu.

On Pohjan porteilla maa ja kansa,
se nostaa hallaiset hartiansa
päin Turjan tähtiä, Ruijan rantaa,
se Kuolan, Aunuksen kuormat kantaa,
mut kuullen Inkerin itkut armaat,
sen tuskaa paukkuvat paadet harmaat.

Löi leimaus ääriltä talven taivaan,
se sattui kahlitun kansan vaivaan,
nous Suomen valkea valtakunta
kuin korven kontio kesken lunta,
kuin jättiläisenä jään ja hallan
nous maasta armeija kansanvallan.

Vaikk' on sen astala armain aura,
 kun lyö sen kalpa, ei kansat naura,
 kun sarkasankarit ryhtyy ryntöön,
 käy ketjuun jääkärit niinkuin kyntöön,
 ja kaikki kaikuvat kirkonkellot,
 kun kutsuu maamiestä kuolon pelлот.

On kunnon, kunnian tiestä selko,
 kun tiedon alku on Herran pelko,
 lain mahti maanpatot laumat murskas,
 työ, rakkaus vankkumaton, vanhurskas
 kuin ristiretkien rautaratsaan
 tai Siinain vuorelle pilvenpatsaan.

Se soip' on vuossadat kansan suulla
 mi kuultiin kummalla toukokuulla:
 on Vapaus saapunut valtaviirein,
 se maahan marssii jo joukoin kiirein,
 sen torvet raikuu, sen rummut jyskää,
 kuin myrsky rykmentit eelleen ryskää.

Nyt nousee kiitokset kansan hartaat,
 kun välkkyä väljemmät vetten partaat,
 jo nurmi nousee, jo viita lehtii,

nyt armain, ah, suvi Suomeen ehtii,
ja niinkuin unta me näimme lassa
maa seisoo sankaripurppurassa.

Sen henki heilivi aikaa nuorta,
sen kanta kalskuvi alkuvuorta,
ei järky Jäämeren myrskyin myötä,
sen uhmaa urhous tundran yötä,
miss' saartaa Aasia ankarinna,
on lännen lukko, on Suomen linna.

15. V. 18.

SISÄLLYS:

	Siv.
Maaliskuun mietteitä v. 1918	5

I.

Tyyni myrskyn edellä.

Kevätkantaatti	13
Kun kello seisoo	20
Nuorten usko	22
<i>Esisuomalaisia kuvia:</i>	
1. Nimetön niemi	24
2. Suur-Suomi	27
3. Ukon juhla	30
Legenda	35
Taiteemme	37
Ajan vanki	38
Me kasvamme	41
Gladstonen haudalla	44
Päivän poika	49
Uudenvuoden iltana 1898	56

II.

Helmikuun manifesti.

	Siv.
Helsinki sumussa.....	63
Runoilija	65
Suomen laululinnut	71
Herran kansa	74
Äl' horju!	78
Molok	80
Myö kalliista henkesi!	83
Kansa kalliolla	85
Vapaa sana	87

III.

Ensimmäiset routavuodet.

Maamies, mahti Suomenmaan	91
Laulu valon sodassa	93
Eräänä uudenvuoden yönä.....	96
Helsinki helmilöissä	98
Väinämöisen miekka	102
Tahtoisin nähdä ma Kartagon naisen	104
Lapin kesä.....	106
Temppeliherra	109
Halla	111
Kumpi on kauniimpi?.....	118
Myrsky	119
Erotetulle virkamiehelle.....	122
Tottumus	123
Syvyyksistä	125
Revontulet	127

IV.

Suurlakko.

	Siv.
Sekasorto	131
Uranuurtaajat	134
Kansan henki	136
Raudan synty	139
<i>Lex:</i>	
1. Suomen säädyt	147
2. Oikeus	148
3. Tietäjän näky	149
4. Yö	151
5. Kansalliskaarti	152
6. Suomen vaakuna	153
7. Leo Mechelin	155
8. Moskova	157
Kansanvalta	160

V.

Toiset routavuodet.

Lapin tarkka	167
Maan hädässä	173
Suora sana	175
Karjalan kannas	179
Vapaa mies	181
Uusmaalaisen laulu	183
Viipurin vartio	185
Mies mieheltä	188
Magna Charta	191

	Siv.
Joulu Krestyssä	195
Hautaus	199
Kansalaiseppel	202
Vapaus	205
Neljäs käsky	207
Kaiken kansan laulu	210
Airut	212
Suomen päivä	214
Suomen linna	215

VI.

Vallankumous.

Vapauden virsi	225
Juhlavirsi	230
Pekka Svinhufvud	232
Vapaa Viro	234
Terve, Ukraina!	236
Suomen partioväen marssi	238
Vapaa kansa	240
Tumma päivä	
Valtakunnan marssi	246

EINO LEINO

on ennen julkaissut:

I. Alkuperäisiä teoksia.

<i>Maaliskuun lauluja</i>	—: 50
<i>Tarina suuresta tammesta y. m. tarina</i>	1: 50
<i>Yökehräjä. Runoja</i>	2: 50
<i>Sata ja yksi laulua</i>	2: 50
<i>Tuonelan joutsen. Näytelmäruno</i>	1: 25
<i>Ajan aalloilta. Runoja</i>	1: 75
<i>Hiihtäjän virsiä</i>	—: 75
<i>Johan Vilhelm, 3^{näyt.} näytelmä</i>	2: 50
<i>Sota valosta, 5^{näyt.} näytelmä</i>	3: 50
<i>Pyhä kevät. Runoja</i>	2: 50
<i>Kivesjärveläiset. Kertomaruno</i>	2: 50
<i>Kangastuksia. Runoja</i>	2: 50
<i>Päiväperhoja. Pieniä tarinoita</i>	2: —
<i>Helkavirsiä I.</i>	2: 50
» <i>II.</i>	4: —
<i>Kaunosielu. Kuvaus</i>	1: 75
<i>Simo Hurttä. Runoja Ison vihan ajoilta</i>	1: 50
<i>Talvi-yö. Runoja</i>	1: 75
<i>Naamioita, I. Näytelmiä. (Väinämöisen kosinta.</i> — <i>Hiiden miekka. — Pentti Pääkkönen. —</i> <i>Lydian kuningas. — Meiram)</i>	3: 25

<i>Naamioita</i> , II. Näytelmiä. (Melankolia. — Lalli. — Niiniven lapset)	3:—
<i>Naamioita</i> , III. Näytelmiä. (Maunu Tavast. — Simo Hurta. — Ritari Klaus)	4:—
<i>Naamioita</i> , IV. Näytelmiä (Carinus. — Alkibiades)	4:—
<i>Naamioita</i> , V. Näytelmiä. (Tuomas piispa. — Tarquinius Superbus. — Shakkipeli)	3: 25
<i>Naamioita</i> , VI. Näytelmiä. (Kirkon vihollinen. — Maan parhaat. — Ilotulitus. *).	3: 50
<i>Päivä Helsingissä</i> . Pilakuva	1: 85
<i>Runokirja</i> . Valikoima laulurunoutta	3: 50
» » » koruk. ..	4: 75
<i>Tuomas Vitikka</i> }	3:—
<i>Jaana Rönty</i> } Romaaneja routavuosilta	3:—
<i>Olli Suurpää</i> }	3:—
<i>Halla</i> . Runoja	2: 25
<i>Nuori nainen</i> . Neljä kertomusta	2: 50
<i>Työn orja</i> . Romaani	3: 25
<i>Rahan orja</i> . »	3:—
<i>Naisen orja</i> . »	3: 25
<i>Onnen orja</i> . »	3: 25
<i>Tähtitarha</i> . Runoja	3: 25
<i>Seikkailijatar</i> . Novelli	2:—
<i>Painuva päivä</i> . Runoja	2: 50
<i>Pankkiherroja</i> . Kuvaus nykyaikaisesta suomalaisesta liike-elämästä	3: 25
<i>Mesikämmen</i> . Joulutarina vanhoille ja nuorille	2: 50
<i>Musti</i> . Eläintarina	2: 50
<i>Elämän koreus</i> . Runoja	3: 25

*) Kukin näistä näytelmistä on saatavissa myös erikseen Kustannusosakeyhtiö Kirjan Näytelmäkirjaston numeroina 68, 69 ja 70 à 1: 50.

<i>Paavo Kontio, Lakit. tohtori. Romaani</i>	3:—
<i>Leirivalkeat. Runoja</i>	5:—
<i>Kalevala näyttämöllä. (Alkukuvaelma. — Maailman luominen. — Aino. — Sammon taonta. — Kyllikki. — Lemminkäinen Tuonelassa. — Pohjolan häät. — Kullervo. — Sammon ryöstö. — Väinämöisen lähtö. *)</i>	4: 50
<i>Karjalan kuningas, 4-näytöksinen runonäytelmä</i>	5:—

II. Suomennoksia.

<i>Topelius: Regina von Emmeritz.</i>	
» <i>Kypron prinsessa.</i>	
<i>Runeberg: Kuningas Fjalar.</i>	
» <i>Nadeschda.</i>	
<i>Racine: Phaidra.</i>	
<i>Corneille: Cid.</i>	
<i>Schiller: Wilhelm Tell.</i>	
<i>Goethe: Iphigeneia Tauriissa.</i>	
<i>Maailman kannel: Valikoima laulurunoutta.</i>	
<i>Dante: Jumalainen näytelmä I—III (Helvetti. — Kii- rastuli. — Paratiisi).</i>	
<i>Anatole France: Kuningatar Hanhenjalan ravintola.</i>	
<i>Tagore: Puutarhuri.</i>	
» <i>Uhrilauluja.</i>	

III. Arvostelevia teoksia.

<i>Suomalainen näyttämötaide 19⁹/₄02</i>	2:—
<i>Suomalaisia kirjailijoita. Pikakuvia</i>	4: 25
» » <i>koruk.</i>	5: 75
<i>Suomalaisen kirjallisuuden historia</i>	1: 75

*) Teos saatavissa myös kolmena eri niteenä, joissa kussakin kolme kuvaelmaa, Kustannusosakeyhtiö Kirjan Näytelmäkirjaston numeroina 78, 79 ja 80 à 1: 75.

